

fitum tubercula aperit, & digerit. Perinde uero & serpentis pellis trita, & alopetijs admota tanta celeritate capillos enasci facit, ut sit miraculo res proxima. aspidis etiam exuuia hoc est senium tritum ex melle, & subunctum, uisum acutissimū reddit, & ne multis moremur, multam immo plurimam talium rerum materiam inuenire est facile: quam nunc uniuersam describere tempestiuum non est, ne maior nobis quam pro instituto sermo euadat, cum ea quæ hactenus commemorauimus, abunde eius quod diximus fidem facere possint. Illud uero non omiserim quod nouisse necessarium est, quod ipsorum animalium etiam num integra (prout sunt) corpora hominibus auxiliandi sæpius uim habent. Cancer itaque fluuiialis tritus, & emplastri modo adplicatus: cuspides & spicilla infixæ euellit. & pisciculus (quem carida Græci uocant) pari modo contritus, & cum radice brionia hoc est uitis albæ bibitus uermes educit. Scorpius autē cum pane tostus si comedatur, uesicæ lapides comminuit. Ita & telluris intestinum cum uino potum idem operatur. Quod si quis morbo regio obnoxius ipsa intestina terræ in mulsâ conterens accipiat, mox per purgationem subducta aluo à morbo liberatur. Eadē cū rosaceo ceroto imposita sæpissime eorum qui pedibus sunt ægri inflammationibus profuerunt. accipiter autē cum unguento Susino decoctus, obtusas uidentis rationes sanitati reddit. Nec non scarabeus dolores aurium sedat oleo deferuefactus, & assidue instillatus in aurē. Corydaluus uero auicula assa in cibis sumpta colicos affectus sæpissime iuuat admiranda ratione. Et ut facultatem (quæ totis ipsis corporibus interdum inest) magis habeas quod admireris: illud tibi enarrare certatim contendam. Plurima sunt quæ uisa dumtaxat proprium robur, & facultatem quam nocendi habent, demonstrant. Ergo stellio hoc solum quod ab scorpis uideatur, ipsos tanquā glacie quadam congelat, & ita perimit, amphibena autem (est uero biceps hoc animal: natura ipsi bina habere capita ob substantiæ copiam superfluam concedente) hoc inquam animal (ut ferunt) si mulier in utero habens pertransseat, male deici per abortum conceptum cogit. Hactenus Galenus quæ segnius scripsissem, nisi Galenus referret, cui non credere nephas & piaculum est.

CAPVT SECVNDVM.

Illud hoc quoque in loco referendum est, quod omnia miracula uincere uidetur, nā quis dubitet esse omni admiratione maius, quod illatas plagas & uirulentos morsus eadē animalia sanent, quæ ipsa met indiderunt, ita tamen experiētia fieri comprobatum est. Crocodili adeps (quæ sit ipse crocodilus morso letalis) uulneri impositus auxiliatur. Mus autē arachneus necem infert mordēdo: sed præbet uulneris au-

clor

Et or remedia: si tritus ad percussum locū admoueat. Eos qui a uiperis sunt morfi: uis fortissima mali mori celeri læto compellit, sed harum corpora imposta & trita exitium prohibent. Nam tanta uis in ueneno uiperæ est, ut nisi quis tempestiue succurrat, frustra manus sero admoliat. Quidā rusticus (inquit Galenus) a uiperæ percussus, digitum totum mox abscidit, & colligauit, non ignarus quā cito mors diffunderetur, uno artu carere potius eligens: quā totum corpus concedere in mortem. Aphalangio morsis eadem phalangia ex uno pota succurrūt. Cantharides inter uenena numerantur, quōd eas si quis deuoret, corrodant, & ulcerent uescicam: & sanguinem per mictum agentes perimant, earum tamen modicus usus sine periculo est, quōd medicamenta ad uescicæ dirigāt meatus: quæ hāc sanare possunt. Adeo multa id genus reperiuntur, quæ si quis a naturalis proprietatis uirtute procedere dicat, is mea sententia haud admodum hallucinetur.

CAPVT III. DE ALIO QVODAM mirando effectu.

On esse magis nouum nec inopinātū existimari debere quidā prodiderunt, ita nāq; usu & re ipsa exploratum esse aiūt, quōd quos pleraq; animalia contacto sanguine interimant, eosdem ubi cruorem non attigerint: sanare possint. Helenio (ut scribūt) Daci & Dalmatæ populi innocenter in dapibus uescuntur, eodē tamē consperso lætales sagittas inficiunt, & illitis eo telis animalia uenatu perimunt, & occisas ceruos comedentes, nil ipsi nocentur, quia aliud lōge est, si uenenū uel quæcunq; res alia in sanguinem, & uenas perreptet, uel integrū deueretur in uētrē. Quin & hysce tēporibus aucupes & uenatores, ex ueratro siue helleboro cōficiūt medicamētū præsentaneū, & celeritate necandi superās oīa uenena. hoc lætales sagittas inficiunt, & damas syluestresq; capreas occidūt. Hoc ueneni genus si gallis siluestribus, uel galinis domi nutritis: ad deuorandum obijcias: nihil nocebis, sin autem acum eo medicamine inunctam per crus uel pedē trajicias, ita ut sanguinem prolicias: mox uelocissima mors sequitur, cum conuulsionibus corporis totius, & oculorū, cuius rei ea fortassis reddi ratio potest, quia cum id uirus deuoratur, propter caliditatem quæ est in uētriculis illorum animalium, & propter longissimam a corde distātiā uis ueneni resoluitur, nec ad cor penetrare potest, at uero cum sanguis per puncturam eo ueneno afficitur, propter communionem quæ est inter uenas & arterias, cum corde, dicto citius ad illud ueneni facultas permeat, & uitam prosternit.

CAPVT QVARTVM.

de serpentibus.

Quid

Vid serpentum totum pestiferū genus (quæ multifarias per tormenta mortes agūt,) referā: basiliscus hoc est regulus subfuluo capite est serpens: inq; eo ternos aut quateruos apices, & eminentias coronæ modo habet. hic uel uisu solo conspectus, & sibilo interimit, propterea alijs animalibus eius occurfus piacularis est, & procul agunt serpentes: sibi exitialis ueneni consciæ, & uel mortuum cadauer contingere uerentur. quercinus serpens qui in quercuum radicibus uitam agit, adeo præcipiti ueneno est, ut si quis duntaxat præmat: pedes protinus excorietur, & mox illi crura mollibus tumoribus enatis inflentur, & quod in admiratione magis ponendū est, si quis ad medicandum accedat, eius quoque manus excoriarī aiunt, odora omnia fugiūt, foetidus & graueolentibus delectatur. hæmorrhoids perinde ac si unico uulnere totum confecisset hominem: per nares, per ora, per totum corpus sanguinem erumpere ubertim faciens: ita perimit, læto nomini congruo. acontion hoc est iaculum serpens leuiter extendens caput, tanq; sagitta ab arcu emissa, uel missili contorto asultans: morsu diram conuibrat necem. aspīs quæ ptyas, hoc est conspuens nominatur, sputo lætum adducit, sed sensim prius collum porrigens, (perinde ac si animal rationale sit, & interuallum dimetiatur) antequam conspuat, nil aliud sane cōspuit quā mortem. Homo item salua oris scorprios interficit, si ieiunus in eos conspuat, sed & morsus quoque & excreatus est hominis homini lætalis.

CAPVT V. DE VIPERA.

Ipera omnibus uirus iaculātibus minus infesta est, uenenum tamē & hæc habet, sed non adeo rapidum, ut aliæ serpentes, ex hac pastilli & trochisci, id est orbiculi quidam theriaci conficiuntur, qui theriacam antidotum componunt, qua nihil omnino efficacius, nihil ualentius cum aduersus omnia uenena, tum præcipue uiperæ reperitur. Vnde non iniuria à posterioribus dubitatum est querentibus, quo pacto ex uiperarum carnibus cōpositum medicamētum adeo exitiale non esset: ut Pæoniū etiānum operi polliceretur, cui dubitationi uelox occurrit Galenus dicens eam rem accidere merito, & nequaquam miram & absurdam existimari debere: reputantibus, quod maxima earum pars confectionem pharmaci non subeat, sed tum caput in quo ueneni potissima uis est, tum cauda ad quatuor digitos cum interaneis omnibus abijciantur. reliquæ uero carnes probe ex multo oleo, & sale, & anetho, prius condiantur & macerentur, tandiuq; coquātur, quoad ueneni noxa recedat, & tandē ab innumeris alijs rebus pharmacum hoc ingredientibus: uiperarum carnes malignitatem omnem amittere, ex quibus omnibus forma quædam specifica, hoc est proprie-

tas resultet in theriaca: qua uenenis omnibus sua occulta facultate aduersetur. Porro abijci ideo caudam, quod hæc colluuiem omnem, & sordes, & excrementa corporis totius ad se contrahat propter frequētem motum. Propterea piscium caudas suauiores, quod assidua concussione exerceantur magis. Caput autem ideo tāquā inutile abscindendum, quod in hoc (perinde ac in māmillis lac cuditur, in parastatis, id est uasis seminalibus semen laboratur) uenenum in uiperis potissimum efficitur. Viperas quoque capite coire aiunt: a foeminis autem libidine cocundo accensis: uirorum capita mordicus abscindi, natos matris corrosa aluo, paternam ulcisci necem, atque ideo uiperam dictam, quod ui pariat: quod in hunc modum eleganter a Nicandro describitur.

Vipera seu caput loetali dente mariti,

Mordicus abscindit, sed nata e semine proles

Viscera dilaniat matris: lucemque requirit,

Sic patris interitum sub primo ulciscitur ortu.

Porro mas a Græcis echis: foemina echidna nominatur.

CAPVT SEXTVM, DE

quibusdam hominibus ueneno

resistentibus.

Nsunt insignes & peculiare quibusdam hominibus proprietates: quas propter uenenorum nocuentis resistent: & primum in hunc ordinem Marsi Italiae populi singulari omnium scriptorum elogio relati referantur: solo contactu serpentum ictus leuare solui, & manu imposita uenena extrahere a corpore, quibus hoc singulari, & prope diuino fuit munere concessum, ut non solū ipsi a uenenis non laderentur, aut illorum pernitiem sortiretur, sed etiam alijs sic affectis mederentur. Nam ijs (ut Gellij uerbis utar) genitali quadam ui datum est, ut serpentum uirulentorum domitores sint, & in centionibus herbarumque succis faciant medelarum miracula. consimili ui præditam esse Psillorum in Aphrica gentē exploratissimum est, quorum super tam miranda uirtute ita Plinius septimo naturalis historiae scriptum reliquit, similis (inquit) in Aphrica gens Psillorum fuit: horum corpori ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas, mos uero liberos genitos protinus obijciendi seuissimis earum, eoque genere pudicitiam coniugum experiundi, non profugiētibus adulterino sanguine natos serpentibus. Sed & Lucanus nono Pharsaliae de ijs populis ita scribit.

Gens unica terras,

Incolit a seuo serpentum innoxia morsu:

Marmaridæ Psilli: par lingua potentibus herbis.

Ipse cruor tutus, nullumque admittere uirus,

Vel cantu cessante potest: natura locorum.

Iussit ut immunes misti serpentibus essent,

Profuit in medijs sedem posuisse uenenis.

Pax illis cum morte data est. Et infra.

Ne qua sit externæ Veneris mixtura timentes,

Lætifica dubios explorant aspide partus.

Et rursus. Sic pignora gentis

Psillus habet: si quis tactos non horruit angues.

Si quis donatis lusit serpentibus infans.

Quid quòd in eadem *Aphrica* dicente *Plinio* familias quasdam *effascinatum* tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes, *Fuere* & in *Triballis* & *Illisis* qui uisu quæque *effascinarent*, interimerentque quos diutius intuerentur, pupillasq; binas in oculis singulis haberent. Iam uero quorundã quin etiam corpori partes nascuntur, ad aliqua mirabiles. *Pyrrhus* *Epirotarum* rex pedis pollice lienosis medebatur: cui & illud insigne fuit ut cum reliquo corpore non potuerit cremari: quam rem *Plutarchus* *Chæroneus* insinuat ijs uerbis. Erat quidem *Pyrrhus* tali uultus specie, quæ timendam magis quam honestiorem regiã auctoritatem ostenderet: multos dentes non habuit, sed superior pars uno continuo osse cingebatur, dentium exortus exiguis quibusdam incisuris subscriptos, & ueluti delineatos habente. Lienis autem uiuio affectos iuuare putabatur, ubi gallum gallina ceum album sacrificasset, supinisq; recumbentibus ægris, dextro pede molliter uiscus tangebatur, nullusque tam tenui fortuna fuit, qui medicinam (cum opus haberet) non consequeretur, accipiebat autem & gallum sacrificij tanq; gratissimũ munus. Pedis uero illius magnus digitus diuinam habuisse naturam fertur, ut post funus (cum totum corpus ignibus combustum esset,) intactũ & impatibile ab igne inueniretur. Sed quid peregrinis immoramur exemplis? *Vnus* nostrorũ regũ in *Lusitania* *chæradas* hoc est *strumas* contactu sanabat, non multo ante nostram ætatem. *Humani* quoque capitis ossa comitialibus priuatis rationibus medentur. *Hæc* omnia crases hoc est mixturas iam inde & temperies à generatione contractas maxime consequuntur. Nam quibusdam ab ipso primum ortu, & primis natalibus comparatum est, ut quasdam res odio habeant, alias amore prosequantur, non nulli à natali constitutione corporis caseum & omne lactarium opus abhorrent, alij uina fastidiunt, & alius quis aliud, & denique unicuique aliud quid amicum, &

familiares est, aliud autē infestum. Rursus quidam multo & humecto sanguine calentes, & tali temperatura præditi, ad Venerea tamen non sunt proni, alij multa & meraca bile turgentes, ad iram non excaudescunt, quia cōstructio naturalis omni ratione, & quocunque alio superior monstratur. Has temperaturas quidam individuales, quidam materiam insequentes cognominant. Sunt igitur duplices proprietates, quædā concomitantes formam: quæ omnibus quæ sunt eiusdem speciei, conueniunt, aliæ de quibus modo locuti sumus, quæ quibusdā individuis peculiariter accidunt.

CAPVT SEPTIMUM,

de aspide.

Spidis uirus, uel ex eo exitialius est, quod mox peruadit, & penetrat, & toti corpori subito uenenum diffundit, & communicat. Nam ab aspide morsus, nec ullus locus affectus, nec liuor indicat malum, uel notæ omnino aliquæ adsunt, ex quibus criminis auctor deprehendatur, adeo ut non pestifero ictu, sed uenenati pharmaci portione sublatus esse qui perijt, existimetur. diligenter tamen considerantibus gemina quædam punctula minuta, & subobscura inueniuntur, per quæ uenenum fuerit dilapsum. Causam uero quod nulla uestigia tanti mali relinquuntur: hæc esse tradunt rerum naturæ curiosi obseruatores, quod uis huius ueneni uelocissima sit nimium, ut è uisigio in ima uitalia, & abdita se condat, nihilque extrinsecus immoretur. Vnde cum hoc mortis genere sibi mortem Aegypti regina consciuisset, uariis de eius interitu rumor increbruit, & sparsus est: quod nulla essent certa signa relicta ex quibus causa fati colligeretur. Prædictis hoc quoque addendum est, aspidis uenenum hoc peculiare habere, quod cum sopore profundo, & graui in somnum delatione (ita enim Græci caron & cataphoram uocant) interficiat. Proinde Cleopatra Aegypti regina, cum uenenorum omnium uires in hominibus locto cōdemnatīs experiretur: ut eo quod magis probasset: si quando fors tulisset, uteretur, inuenit quidem & didicit, alia quidem uenena quæ cito interimerent: mortem per dolores inferre, quæ uero indoloria essent, uelocitatem illam actionis qua opus esset, nō haberent, sed demum ad aspidis uenenum peruenit, quod somnos conciliando occideret, & fratrem fratri id est somnum cum morte copularet, ut & ipsa uoluntatem expleret, & sensu doloris priuaretur. Quam ob rem cum mortuo Antonio coniuge uiuere amplius non decreuisset: & Augustum latere uellet, in cista ficuum danculū abductā aspidē, ut sibi brachiū morderet, prouocauit. Hac de re Plutarchi uerba cōsultius adducere uisum est, ut tātī auctoris testimonijs nostra dicta cōfirmētur, Cleopatra (inquit) exitialium medicamentorum omnimodas facultates congregabat,

bat, quarū singulas, ut earū uim exploraret, si absq; dolore necare possint, ijs qui loeto damnandi cohercebantur, proposuit, sed postquam eas quæ celeri morte afficerent, conspexit, quod mortis celeritatem per dolorem inferrent, quæ uero mitiores essent, perimendi illa uelocitate carerent, ad ferarum uirulentarum uires experiundas se contulit, cū ipsa spectante alterum alteri exhiberetur, hoc autem singulis diebus agebat. Sed enim propemodum in omnibus solum aspidis morsum inuenit, qui sine conuulsione, & gemitu, grauitatem somniculosam, & delationem ad dormiendum extraheret cum molli uultu sudore & sensuum hebetudine, qui facile scilicet dissoluerentur, & ægre ferrent, si quis expergefaceret & suscitare auderet, haud secus quàm qui profundo sopore tenentur. scribit autem Galenus Alexandria hunc esse usum, ut eorum quos mitiori morte perire uelint, pectoribus aspides applicentur, quo subito momento uita sine dolore decedat.

CAPVT OCTAVVM,

de dipsade.

E uiperarum genere sunt dipsades: quibus hoc proprium est, ut sitim uehementissimā inducant, super hac re se rogasse Marcos: qui Romæ uiperas uenarentur: Galenus refert, si sibi uera narrare possent, an ne essent aliquæ serpentes: quæ dipsades nominarentur. respondisse illos non esse dipsadas à uiperis specie, sed locis duntaxat differentes: nam quæ in falsugineis & uicinis mari locis degerent, dipsadas appellari: ab effectu nomē habentes, quoniā sint dipsodeis, id est siticulosæ, quæ uero in humidis, & uliginosis locis uiuerent, uiperas dici, & non esse siticulosas. Propterea in Aegypti & Lybes sitientis regionibus arenosis multas dipsadas reperiri, in Italia nullas: propter humiditatem loci. Nam alimenta, & diuersas uictuum rationes eorum quæ ab ijs nutriuntur, substantias permutare posse euidentibus rationibus constat: docet sane hoc non uulgari indicio Persica malus: quæ in Aegyptum ex Perside translata, omnem malitiā deposuit. In Arabia foelici à pascuis nonnunq; armenta auelli Curtius scribit, ne soli nimia pinguitudo noceat. Cæterum qui dipsadum uenenum exceperunt, non prius bibēdo cessant, (ut à Galeno & plerisque alijs proditum est) quàm nimio humore distenta: media illis aluus disrumpatur. Salsum, & calidum nimis admodum, considerantibus esse oportere dipsadum ueneni quidetur. Nam salsa oīa siticulosa esse consueuerunt, argumento marinæ aquæ quæ cū ob defectū dulcoris aquæ: nonnulli in mari bibissent, uehementissima siti cruciati occiderūt. Sed cur bibentes satiem non sentiant, sed eo magis ad pocula deferantur, & frigidum appetant: qua sitim extinguant? medicorum filij crassum esse id uirus

tradunt, adeo ut potu malum amplius irriteretur, eo quò deducente aqua: uenenum dilutius fiat, & fundatur magis, & cito per mēbra deferatur. de qua re sic Lucianus in commentario quem peri dipsadon inscripsit, sic ait. Porro serpentium omnium: quos arenæ alunt, grauiſſimus dipsas eſt, ſerpens non ingens admodum, uiperæ ſimilis, icſtu uiolentus, craſſo ueneno, & dolores inceſſabiles confeſtim inducens, exurit enim & putrefacit, & conflagrare: incendioque affici committit, adeo ut uociferentur haud ſecus: quàm qui in ignibus iacent. Porro quod maxime eos conficit laſſitudine, & uexat: ille affectus eſt, conſimili cum ſerpente nomenclatura præditus: ſitiunt enim ſupramodum, quàm ut uix facile quis credere poſſit, & quod omnem opinionem utiq; longe ſuperare uidetur, quanto plus biberint, tanto magis potũ cõcupiſcũt, & bibendi auiditas multo amplius illis intenditur, ita ut minime unquam ſitim extinxeſ, nec ſi uel ipſum Nilum, uel totũ Hiſtrum epotandum præbuiſſes, ſed maiori incendio exuri hominem compelles, nimirum irrigato morbo, perinde ac ſi quis ignem oleo extingueri conaretur. Medici illam eſſe cauſam teſtantur, quòd uirus eiſce ſerpentis craſſum cum ſit: deinde ſi potione aſpergatur, ceſſeriter mobile euadat: cum humidius ut par eſt, conſtiterit, & multum adeo diffuſum fuerit.

CAPVT NONVM, de animalibus quæ præſentiunt uenena.

Oc quoque ſciendum eſt, ne aliquid quod ad præſens negociũ ſpectat, relinquamus. quòd ſicut eſt pernicioſum nobis ſerpentum genus: ita etiam ſunt quædam animalia quæ uenenum ſuapte natura præſentiant, & ſi alicubi domi abſcondita iaceant, effodiant, & non prius quàm locum ſignificent & inueniant, deſiſtant. de qua re apud AEtium medicum libro decimotertio ſcriptum inuenias: nomine citatis auctoribus ne fides uilior habeatur. Piſo inquit perdicem qui domi noſtræ alitur, uociferari, ac clamare, & lacerare cortem, in qua perdicem connutriuntur: ubi ſenſerit medicamentum quodpiam lætale, aut aliud uenenum intra edes parari. Menelbus autem, aquila (inquit) intra edes connutrita ob os inſilit, & arcet eos, qui talia moliuntur. Simonides pauonem tradit cognito apparato medicamento ad locum prodire, & clamare, ſeque expandere, & medicamentum ex uafiſ effundere, aut etiam effodere, ſi quidem ſit ſub tellurem deſſoſſum. Pherecides autem refert pſitacum maſculum obſeruari, & arguere, & nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important.

CAPVT DECIMVM,

de morſu canis rabidi.

Maltum

Utum immo uero plurimū subiecti quod actionē agētis suscipere debet, aptitudo & habilitas cōfert, ut ipsum agens operetur. Ego sane quidem dico, quòd non calor, nec frigus, nec candor, nec nigredo, nec raritas partium, aut subtilitas, aut dēsitudo, uel aliud quidquam tantum quātum substantiæ similitudo facit: quæ est in passo, ut in eo actio recipiatur. Sed ut ad propositum redeamus, cum innumera pene sint animalium genera: qualiter non summopere mirum est, quòd soli canes obinnatū suæ craseos temperamentum, rabie corripiantur, deinde uero quæcunque momorderint, omnia rabiūt, & rursus si qui sunt morsti, alios morstu impetierint, etiam num rabiē incutere possint? Aelianus & Aurelianus scriptores grauiissimi tradūt, quòd sartrix quædam dūtaxat, quòd uestem dentibus extendisset, quam canis rabidus diruperat, in hęc affectionē uenerit. Ita scilicet malū hoc ueluti cōtagio quodam serpit, & tanquam quadam successione traditur. Quicumq; canis rabiē expertus est: in aquarū metum incidunt, nisi probe curentur, & quod omnes admirationes superat, quòd (ut Dioscorides & multi alij testantur) nullum diffinitum tempus est, in quo aquam abhorreāt, sed ut plurimum ad quadragesimum diem accidere consueuit, ijs uero qui negligentius sunt curati, & post sex menses redijt aquarum metus, quibusdam & post annum obuiauit: pleriq; autē scribunt, quòd multi in hanc affectionem à septimo anno quo morsti fuere, concesserunt. Quæ qualitas (obsecro) à cane impressa tā to tēpore cōseruari potuit? uel quo pacto affectionis uestigia per tam longū spatiū infixæ remanserunt? Sed cur aquas: in quibus solum præsidium positum habent, expauescant: quos canis furore captus momordit, hoc discussione dignum est. Ruphus opinatur ideo hoc fieri, quòd siccissimus affectus hic sit: & sicca duntaxat appetere cogat, aquæ autem liquidæ sunt. Alij autem ideo aiunt, quòd uultus totius ruborem, & gestus deformitatem, & toruitatem aspectus, in aquarum leui superficie contemplati, ad eas propterea accedere uereantur. Alij (quos Paulus recenset) arbitrantur, quòd hęc affectio sit quædam melancholiæ species: per quam humidum omne odio habeatur. Nam morborum qui ab atra bile proueniunt, & furorum: non una, sed pene innumera sunt differentiæ. Quidam obuios quosque declinant, fictilia uasa se esse credentes, & cauentes ne confringantur, alij gallorum uoces emulātur, & expādūt brachia, ut cū cantibus auroræ galli cōpellant. Cū ad quædā inuisendum Galenus se cōtulisset, in somnē tota se nocte uigilasse asseruit, rogatus causam cur id fecisset, respondit per noctem cogitasse ne Athlas cuius, humeris cælū præmitur, se subtraheret, & cuncta tanta ruente mole perirent. Non absurdum itaq; esse Ruphus Ephesius opinatur, talem quandam melancholiæ, furorisue, maneriem inuentū

historia, ex
hij affectione
rabem sartrix
dit

ratio cur rabidi
bmanat

iri, quam qui habeant ab aquis (quamuis sitiant, & ora præ siti arida gerant) ab fugiant. Sed tamen uero magis consentaneum est, quòd catulorum similitudinem in aquis cernunt, unde contingere eas metuūt, quamuis siti ingenti crutiantur. Vnde quidam forti animo præditus philosophus, cum canem nihil commune cum balneo habere dixisset, confidēter balneum ingressus, & timorem uicit, & curationem audacia recepit. Quòd autem solos canes sentire rabiem dixerim, ne quis me carpat, audiat Galenum dicētem sexto de locis affectis in hūc modum. Discere (inquit) in canibus possumus, quantam uim habeat ad patiendum quid aptitudo, cum nullum ex cæteris animalibus rabie corripitur, hoc solum corripitur, & tanta in eo sit humorum corruptio, & peruersio, ut uel eius saliuā si in corpus humanum incidat, rabiem operetur. Sed & Iullius Pollux de morbis canum agens ita scribit. Omne quod a cane rabie habito ictum fuerit, occidit: homo autem solus nō sine periculis liberatur, quæ uera mihi expositio esse uidetur uerborum Aristotelis in libris animalium ubi ita ait. Facit rabies canibus furorem, & omnia quæcūque momorderint, omnia intereunt præter hominem. si enim recte satis intelligatur, hoc uoluisse Aristotelem existimandum est, quòd nullum aliud animal mortem euadat, postq̄ lætali canis dēte sauciatum fuit, homini autem per præsidia succurri, & adhiberi medela possit, cū reliqua animalia ut pote ratione carentia medicinæ beneficium experiri non queant. Porro scire operæ precium est, quòd non solum in uehementissimis caloribus: sed & in intēsis frigoribus (ut Lycus etiam opinatur) canes rabie infestari consueuerunt, quod admonere mihi uisum est: ne quis solo calido in furorem agente, canibus immiti furorem arbitraretur. Sane exploratissimum est, quòd si quis a cane rabido morsus, uel hunc a quo percussus fuit, uel alium demorsum intueatur, malum accersit, & in rabiem & furorem magis accedit, siue quòd metuant ne similes casus patiantur. siue quòd imago illorum in mente impressa, ad illorum conspectum quiescere non sinat, sed (quod aiunt) exulceret morbum. Hoc & in aliorum animalū ictibus euenire etiam dignoscitur, Quorūcūq; enim ictus exceperunt, ijs uisis magis irritātur. Vnde admiratione ingenti non caret, quòd ab Hebræorum fortissimo duce Mose gestum est, nam cum impius in deum populus, igneis serpentibus immisis: passim miseranda clade consumeretur, diuinis monitis gentem miseratus Moses, æneum serpētem crexit, quem conspiciens intentis oculis, a præsentaneo malo (quamuis ictus iam foret,) deuaderet, cum tamen ut non minus perirent, magis consentaneum esset. Sæpiissime enim diuina prouidentia (quod se facturam disposuit) per cōtrarias causas molitur, ut intelligamus nihil illi summo & omnipotenti deo obuiam cōtra ferri posse: quo minus ad statum finem perducatur, quodcūq; uoluit: cum inanimis etiam, & ui

salua sufficiens ad
rem

ta carentibus, & (quod magis est) rei faciendæ oppositis, tãquam auxiliãribus utatur: ut uel opem afflictis ferat, uel in aduersarios immensæ potestatis insiliat, & ulciscatur. Sic Moses idem in amaras aquas iniecta rhododaphnes uirga, qua comesta iumenta pereunt, eas dulciores effecit. Sic Heliseus indito sale, latices qui potando non erant, ut essent potabiles, reddidit, cum salis in aquam iniectio usum aquæ marinæ præstet. Eodem modo Ezechiam regem ægrotantem corporis scabie, ficuũ emplastro adhibita Esaias curauit, cum curationi ficus repugnarent, nam & pruritũ mouent, & acria excrementa totius ad cutem agitant. In omnibus ijs ut diuinissimũ creatoris robur, qui de nihilo ad esse res cunctas perduxit, magis innotesceret, sibi quodãmodo uim fieri natura passa est, sed hæc obiter & parergos.

CAPVT XI. DE CRETA INSVLA.

Eculiare & inter cæteras urbes ægregiũ terra Creta sortita est, & deorum donum mirificum, quod nullum noxiũ animal, quod ueneni uirus iaculetur, in ea nec nascatur, nec in eam insulam delatum uiuere possit. Si quodpiam aliunde inferatur reptile, mox occidit. proinde præstigias qui agunt, ut plebem indoctam circumscribant, in terram quam secum aliunde afferunt, serpentes cicures uiuos in Creta exponunt, ut rem miram ostendãt. Forte aliquis eiusce rei causam arbitretur, quod medicarũ herbarum copia ea regio feracissima sit, quæ ui innata serpentum, & uenenorum noxam non patientur. Namque (ut Galenus etiam testatur) immensa herbarum omnium materia Romam ex Creta singulis annis afferebatur. Hinc dictamum Dictæa ex Ida Venerem legisse poetæ testantur. Nam & quæ alibi proueniunt, Creteneses herbæ efficaciam superant. In eadem noctua nulla est, contra in Attica tellure immodica earum uis est, unde prouerbio ridentur, qui noctuam Athenas comportant. Aphrica tellus monstra indies innumera parturit, & portetorum est parens, animalibusq; exitialibus scatet, unde semper noui aliquid afferre ab auctoribus perhibetur. Hoc ideo prouenire, & ita usu contingere credunt, quod propter aquarum inopiam: animalia longe diuersarum spectierum, ut ex uno bibant fonte, conueniant in unum locum & simul Venereo complexu misceantur.

CAPVT XII. de animalibus quibusdam inter se inimicis.

Nunquam naturæ admiratio cessat, aut ferias agit, sed per arbores, frutices, herbas, & quæcunque in acre, in undis, in tellure degiũt, & si quod est aliud entium genus diffusa, similitudines rerum, & dissimilitudines amicas & inimicas committit, & nunc ne naturæ omnium paræti deesse uideamur, quam tot miracula edere non poenitet passim, nec nos pigeat breui sermone

ne præstrigere, quæ natura uel inimica, uel inter se cognata passim genuerit. Nō solum quippe animalia in hominem conspirare natura fecit, nec dumtaxat in nostram fragilitatem hostiles animos gerūt, sed ipsa etiam inter se naturalibus & occultis disidijs rebellant. Leones ad galli uocem sustinere non possunt, sed fugiunt, nec modo gallus leonem in fugam cōuertit, sed & basiliscum terrore præcellit. Propterea qui Lybies sitiētis auias solitudines ingrediantur, gallum gallinaceum secum gerēdum curant, ne ferinam immanitatem, quorum semper noua miracula ea producit tellus, experiantur. Suem elephas odijs prosequitur, ægithalidum, & acanthillidum adeo inimicus cruor est, ut ne post mortē quidem in mixturas consentire possit. Repugnāt sibi dracones & aquilæ, noctuæ & coturnices dissidēt. Imbecillū & timidissimū animal, armis omnibus destitutum à natura ceruus: angues qui impune in oēs exitiosum uirus exercent, è fouea naribus & ore extrahit, & discerpit. Elephanti cum cætera animalia facile cōtēnant, mustelas & mures adeo perhorrescunt, ut si eorū murmur exaudiant, uel prætereuntes uideant, timore quatiantur. Auseres accipitrem ingenito naturali quodam desidio formidant. Columbæ aquilæ marinæ quàm haliaeton uocant, & circi clangorem sustinere non possunt. Hoc interim admonere bonū est, quod nonnunquā animalia non ob ingenitas à natura dissensiones discordant, sed quoniā sibi à potentioribus imbecilliora metuāt. Nā quæcūq; timēt, eadē & odio habēt.

CAPVT XIII. CONTRA ARISTOTELEM

quod animantia non naturali disidio, sed ob cibi inopiam inter se pugnas inire, & odio se prosequi asseruit.

Ristotelem equidem non tam impudens, aut temerarius sum: ut leui quacunque de causa, & occasione motus, temere reprehendere uelim, cui omne bonarum literarū genus, immo & natura ipsa plurimum debet, tum uero nos ipsi maximam partem eorum quæ nouimus acceptā referamus. Sed quid facias? hinc uiri auctoritas obstat, & urget, illinc ueritas se obijcit, & opponit, ut nihil quod ad eam confirmandum faciat, relinquamus. Sed enim cū altera ex parte periculum subeundum sit, nos tamen ueritati patrocinium feremus: præsertim cum non contendendi, & uiligandi studio, quo multa præclara ingenia non tam docte & grauiter, quàm leuiter & contentiose, alijs ingenuis scriptoribus, & non uulgaris notæ, negocia exhibuerunt, sed dumtaxat animo candido (me hercules) & uoluntate expromendi quod sentio, ad hæc scribenda me conferam. Nec mihi succensere Aristoteles debet, nam & ipse Platonem in quibus ab eo dissentiret, ingenue carpsisse, illiq; ueritatem præposuisse, cū

rem

rem litramq; amicā esse diceret, cognoscitur. Aristoteles ergo nono de animalium historia, animantium inter se odia, & simultates, dissidiaque hinc prouenire scribit, quòd in eisdem locis pascantur, & ex eisdem epulas & alimenta sumant, ita ut si pabuli copia non desit, periclitentur, ne quæ modo inimica sunt, & contra eunt, & inter sese dimicant, & pugnam ineunt, amica reddantur, & nequaquã sibi aduersentur, cuius rei coniecturam capit, quòd apud Ægyptum animalia quamuis atrocitas & immania cicurentur, quòd magna illis à sacerdotibus de uictu illic cura impèdatur. Nã q; hæc sit mens Aristotelis ex loco à nobis ante citato, facile innotescit, quod ne aliquibus falsum illi imponere uideamur, eius dictionem quæ ita habet apponemus. Dimicant igitur animalia inter se, quæcunque eadem loca obtinent, & ab eisdem uitam faciunt. Nam si exigua rara ue alimonia fuerit, etiam inter se quæ sunt eiusdem sortis pugnant. Quippe & uiulos marinos circa eundem locum belligerari referunt, & cum mare masculum, & foeminam cum foemina tandiu, quoad occidat, uel alterum ab altero extrudatur. Quin & simili modo catulos omnes pugnantem uidere est. Iam uero & crudiuoris omnia bellum facesunt, & hæc cum alijs uicissim decertant, ab animalibus enim alimoniam sibi comparant, ex quibus uates confidia & dissidia capiunt, confidio ea quæ inter se pacem & concordiam gerunt, statuentes, dissidio autem ea quæ hostilia sunt. Et rursus mox subiungit in hunc modum. Periclitantur autem si cibi copia fuerit, ut tum ad homines, quæ nunc ex ijs timentur, & agresti odio dissident, mansuete se habeant, & ad inuicem eodem modo. Hoc autē manifestum facit diligentia quæ in Ægypto animalibus adhibetur, ob id enim quòd cibus existat, & non indigeant, inter se etiam num quæ sunt maxime agrestia uiuunt, propter utilitates enim cicurantur, ut crocodilorum genus locis quibusdam apud sacerdotem, propter diligentiam alimenti. Et mox ita ait. Sunt autem aquila, & draco, inimica: uictum enim ex serpentibus aquila sibi cõparat, & ichneumon cum phalange dissidet, uenatur enim phalanges ichneumon. Ergo quod me male habet est quia ego has amicitias, & inimicitias animalibus, iam tum primum cum nata sunt: constare existimo, & odia hæc illis insita, & ingenita, & naturæ sponte profecta esse mihi persuadeo, non tam quia easdem epulas habere uelint. Gallum galinaceum leo cæterorum animalium dominus, dētibus, & iuba, cristisq; à natura munitissimus, pertimescit, cum tamen non eisdem cibus utantur. alterum enim (ut Græci aiunt) oresitrophõ & homoborõ, id est crudiuorum animal est, alterũ domesticũ, & frugibus pene tantum uicitat. Ad hæc murem elephanta perhorret nõ, (opinor) quia illi cibum inuideat, nec quidquam de cibo communi hic comminisci possumus. Maximũ præterea meæ opinionis argumentum est, quòd lupum conspectũ

hæcudus

boedus uix primum genitus, & ex matris ubere raptus fugitat, nec quidquam de cibo cogitat, sed duntaxat naturam sequitur, quae fugiendum esse demonstrat, quam quia ducem habet, si uel lapidem, uel palum ad lupi effigiem conformatum spectet boedus, nihilominus fugit, & pauit, & pedibus sibi consulit, quia naturae solam inclinationem attendit. Ita enim res profecto sese habet, non quia sibi mutuo escas & dapes inuideant, sese odio animalia prosequuntur, ut sibi inuicem alterutris insidias moliantur, sed enim quia sese oderunt, hinc sese inuicem & impune deuorant, & sese accingunt, ut alia ex alijs sibi parent nutrimentum. Vt enim ego pulchre dicerem, cum utilissimum esset, ut animalia cibum haberent, quo sibi uitam tuerentur, ut melius hoc facerent, & uictum sibi compararent, hostiles quosdam illis animos indidit, & intestina odia inseruit, ut non otio & desidia defluerent, aut ueterno per ignauiam tabescerent, sed ab illis natiuis simultatibus, & dissidijs admonita, & incita, & ueluti stimulis quibusdam uellicata, ad quaerenda pabula animam appellerent, & ex alienis iniurijs, & mutuis cedibus sibi prospicerent dapes. Simili modo cum necessarium esset, ut generatio propagaretur, ut mundus perennaret, & memoria rerum non occideret, uoluptatem natura in animalium coitu, & uenereo congressu coniunxit, ut libidine ceu quodam aestro turgentia, & stimulata, sese inire contenderent, & inter se iungi festinarent, unde prolis habendae amor consequitur. Ergo sese animalia conficiunt, quia oderunt, odio autem se prosequuntur, quia hoc a natura insitum habent. Hinc cedibus, & uicissim hostium cruore sparso, uitam peragunt. Nam quod de animalibus in Aegypto a flaminibus educatis comminiscitur, promptam responsionem habet. Quae fera etenim & immania sunt, sacerdotum opera coeunt, & mitia euadunt, ut hominibus non noceant, non tamen unquam compertum est, ut eorum industria efficeret, ut animalia quae genuinis odijs sibi sunt infesta, sopitis iris, animisque, amicitias componerent: & pacem inirent, & lupi cum ouibus amicitia iungerentur, quod fecisse Orpheum poetarum commenta fabulantur. Huc adde quod si quando animalia alioquin ferocia cicurantur, moris tantisper obliuisci uidentur, sed mox ad ingenium (quod aiunt) redeunt, quod ut apertius cognoscatur, bina exempla pulchra grauissimorum auctorum apponam, simul ut uoluptate quadam legentium animi recreentur. alterum apud Tiriū Maximum philosophum extat, in disertatione quam fecit, si dijs signa dicanda sint, aiebatur (inquit) apud Aegyptiam mulierem crocodili catulus, qui pro dijs apud eos coli consueuerunt. omnes eam foeminam beatam praedicabant, quod apud se & domi suae deum educaret, ea filium habebat natu crocodilo parem, qui ambo ut pote coetanei, paribus & aequis studijs alebantur. Ergo dum catulus crocodilinus infantem ageret, nihil puero nocuit, sed postquam adoleuit, & aetate profecit,

aluminum

alumnū illum & nutricium suū, arreptū deuorauit, mulier adeo nihil se mali passam arbitrata est, ut etiam pro munere acceperit, quod gnato deus utendum existimavit. Puerum itaque confecit, quia animal crudiū, & cedibus naturæ sponte uictitans crocodilus est, unde illæ mentis crocodili lachrymæ prouerbio locum dederunt, qui lachrymari se simulat, quo miserantes deuoret: sed cum paruus adhuc nimium esset, naturam mollis educatio tegebat: postq̄ uero ætatem accepit: malitiā & hostilem animum, quem aduersus hominem naturaliter gerit, exercuit. Alterū exemplū ex Luciano in apologia de ijs qui mercede conducti apud aulas principum, & locupletum degunt: accōmodare possumus: quod in hūc modū se, habet. Habuit Cleopatra illa decantata simiam quam cum edocūisset, ut nimis ornate, & compositè saltaret, & magnam admirationem compararet, cum in gestu maneret, & decetiam obseruaret, ut caricæ uidit, uel amygdalas procul abiectas, longo uale dicto tibijs, & consonantijs, & saltationibus, corripens deuorauit, proiecta immo uero contrita persona quam agebat. atq̄ ut quidā ex nostris nō minus eleganter quā uere dixit. Repetunt proprios quæque recursus,
Redituque suo singula gaudent.

Quia quantū existimo, omnia animalia libentissime naturam amplectuntur, & quis quis dediscere ea cogat, quæ naturæ priuilegio, & munere possident, non tamen perfecte mores mutant, sed quæcunque cupediarum auida sunt, & uoracia, ganeas dedoceri utique non possunt: quamuis egregius & diligens temperantiæ magister illis sobrietatem imperet, & commendet. Quæ uero effera, & immania sunt, tam etsi uel propter fortunam, uel uim, uel blanditias, emollita uideantur, & iras deposuisse, ad pristinam & antiquam naturam reuertuntur, simulac occasio fulsit, & ueteres animos resumunt. Huc etiam pertinere arbitror, quod tum primo de usu partium, tum sexto de locis affectis, tum in commentario de conformatione foetus, & sexto de morbis uulgaribus, & plerisque in locis alijs doctissimus Galenus affert: quod omnia aut certe plurima animalia, anteq̄ organa & instrumenta à natura ad obeunda munia parata habeant: experiri eas partes nitantur, quibus functionū usus exerceri debet. Sic itaque uitulum cornu petere uelle uidemus, cui adhuc frons torua & torosa non sit, nec dum illi eruperint cornua. Pullum quoque equinum, calcibus pulsare solū, & ad ulciscēdū cōniti passim uidere licet, anteq̄ illi ungula solidescat. Quin & aquilas, & uolucrum genus adhuc implume, & uix dum ad uolandum habile, alas studio quaterere, & sese attollere: & crebro remigio pinnarum (quod Græci pterygiz in uocant) intueri possumus, ut sese aeris remigationi offerant: & ueluti sponte se tradāt. Hæc igitur omnia insitas, & ingenitas animalibus brutis ani
mae

mæ facultates esse palam arguunt, & contestantur, quas ut à natura, & à primordijs, ceu radicas & innatas in anima habent, ut nullo doctore indigeant, à quo particularum usus edoceantur, ita etiam inter se inuicem naturalibus & physicis similitalibus, uel beneuolentijs conueniunt, uel discordant. Nam propter quid (queso) exiguus porcellus dentibus uindicare, & mandibulis, quas non diu dentium ordinibus distinctas obtinet: conatur, & partibus quas nondum habet, uti desiderat? Cur etiam cætera animalia antequam instrumentorum usum didicerint, telis, & armis quibus nondum à natura sunt munita sese tueri præoptant, nisi quia naturæ instinctus, & monitiones sequuntur in omnibus, uel cum inter sese dissident, uel cum ad alios pacem componunt. Si uolueris inquit Galenus, tria oua accipiens, quorum alterum sit aquilæ, alterum anseris, alterum serpentis, ubi ipse moderate calefeceris, à putamine excludere animalia, quæ tibi nata fuerint, hæc quidem alarum periculum facere uidebis, & priusquam uolare possint, alium autem serpere, & spiris sese circumagere tametsi mollis, & neuiquam serpere ualeret. Quin & si ea in una & eadem domo perfecte conutriueris, deinde in subdilem locum adducta, libere abire permiseris, aquila quidē ad sublime euolabit, anas autem in paludem aliquam deuolabit, serpens autem in tellurem subibit, deinde hæc quidem (arbitror) non edocta uenabitur, illa natabit, serpens autē latibulis se abdet, naturæ enim animalium (ut inquit Hippocrates) sūt à nullo doctæ. Propterea inquit Galenus: alia quidem animantia natura potius quæ ratione artem aliquam exercere existimo, quod alueolos apes conforment, quod laberinthos inextricabiles formicæ edificent, quod arachneæ neant, & telas conficiant, cuius rei coniecturâ ex tui adidactu, id est eo quod non didicerint: uel ex eo quod sint per se doctæ, se facere refert. Plurima sunt alia quæ contra Aristotelem quispiam congerere possit, sed nobis locum diutaxat admonere sat est, in quo Aristoteles non perplacet.

CAPVT XIII. DE HIPPOMANE.

Ippomanes ut auctores tradunt, caruncula est atra, caricæ magnitudi-
ne, quæ in fronte pulli equini adnascitur, tantæ ad amores & illectamē-
ta potestatis, ut nullum aliud præsentius reperiatur. Hanc à partu ca-
dentem mox mater equa deuorat, magna diuini numinis (ut ferunt) pro-
uidentia, ne si hæc in stabulis haberent, præ libidinis impotentia totum equinum ge-
nus subuerteretur. proinde ueneficæ quoties ad amandum impellere animos uolunt,
hæc talia philtrea propinanda curant, quod si quis (ut conceptus est editus) clanculum
carnem illam suffuretur: foetum equa auersatur, & uix pro suo agnoscit, & minus
multo in amore ualent. Mirum est omnino quod Aelianus prodit incluso hippo-
mane in aenea statua, ad equæ similitudinem facta, tanto furoris incendio equos in-
citos

citatos, ut ad eam frequentes adhinirent nō propter formæ uenustatem, quæ nō tã-
 ti esset, sed propter hippomanis ueneficium, quod intus inclusisset artifex. Est etiam
 hippomanes, uirus quod ab inguinibus equorum per tempus quo ad uenerē turgent,
 & immani & furiosa libidine ad coitū rapiūtur, destillat: de quo Maro

Hippomanes uero quod nomine dicunt

Pastores: lentum distillat ab inguine uirus,

Hippomanes quod sæpe malum legere noueræ,

Miscueruntq; herbas & non innoxia uerba.

Ego uero q̄ plures eiusce rei peritos super ea re interrogasse memini, qui omnes id
 mihi responsum dederunt: hippomanem non in fronte nasci, sed per os reddi, mox ut
 sunt geniti, atque id esse lienem quem mox euomant, unde nec mirum esse, si tam incita-
 to cursu equus feratur, cū liene careat, qui peculiare cursus impedimētum esse soleat.

CAPVT XV. DE COLICO DO-

lore & renum, & troglodyte & alauda.

Vnc ad aues transeundum est, ostendendumque etiamnum illis,
 nonnullas proprietates inesse: quæ ad expugnandos & perfecte sa-
 nandos quosdam morbos ualeant. Nihil est enim in tota substantia
 iners & otiosum. Ubique clemētorum commixtiones, mirandas fa-
 cultates edunt, & uiro naturæ studioso dignissima spectacula præ-

bent, si modo improbus inquirendi non fatiget labor: sed maligno nihil labori quispiã
 concedens, uberrimas naturæ dotes sollerti studio cognoscat, quas cūctis rebus ex lar-
 gissimo suæ maiestatis sinu, dum singula studiosius, & pensiculatius crearet, infudit.
 Sunt gemini dolores intolerabiles, qui humana corpora excruciant, alter in intesti-
 no colo consistit, alter cum renes calculo torquentur. Hī per miseros cruciatus uitã
 tollunt, & tanq̄ acerrimi creditores instant, & urgent atrocius, nec ullum requie-
 scendi tantisper locum faciunt. aduersus has binas pestes binas auiculas maxime pol-
 lere priorum medicorum diligens experientia, certissimo periculo cōprobauit. Vna
 earum uerticem in summo capite paruæ cristæ modo, ut gallinacei & pauones: ha-
 bet, corydalum Græci, alaudan Latini uocant. Secunda troglodytes eo quod sub-
 eat cauernas: dicitur à Græcis, & minima omnium excepto regulo est, nunq̄ non
 caudam subinde motitat, hæc renum lapillos uī quadam totius substantiæ comminuit,
 illa colicis mirum in modum auxiliatur. Sed ne saluberrima & uehemētissima sum-
 morum malorum remedia negligentius & tenuius commendentur, auctores affere-
 mus. De alauda sic ait Galenus. alauda (inquit) uolaticū animal hoc parū, quod
 per uias sæpius conspicimus, decoctum in uirgine, colicos affectus iuuat. oportet autem
 frequenter

frequenter & sæpius, eam una cum iure comedere. Habet autem in capite hoc animal tanq̄s quendā collem, qui ex uerticibus sponte erumpit, propter quē fabula quam æstophanes comicus scripsit conformata est, & infra postq̄s eam sufficienter descripsisset: hæc inquit, sermonem apposui, eo quòd aperte hanc uolucrem alaudent significare uellem, qualem in capite quandam pilorum eminentiam habeat, quoniam eius de ad colicos utilitate periculum feci, & ijs qui eam non nouerunt, probe eam no tam facere opto. quin & herba quæ corydalis ab alauda uocatur, etiam ipsis colicis affectibus opitulatur. Priorem sic describit Paulus tertio uiatiki. Quin etiã troglodytis, ex præsidijs quæ maxime commendantur: existit, est autē passerulus omnium auicularum minimus, præter uocatum regulum, nã cum paruus sit, illo solo maior est, & ipsi similitur, colorem inter cineritium & uiridē habet, tenui rostro præditum, in parietibus maxime & macerijs uictitans, qui sale cõditus, integer & crudus frequenter comestus, tum lapides in genitos emingi, & per urinam reddi facit, tum uero de cætero prohibet, ne gignantur, quin & huius integri cum alis uiuique combusti cinis, totus tum per se ipsum, tum cum modico pipere, & folio, ex potione quæ eucratomeli dicitur bibitus id ipsum perficere potest.

CAPVT XVI. DE IYNGE.

Iynx auicula est hispiditate pilorū hirsuta, & uaria, oblongo collo prædita, linguam habens multum adeo extensam & oblongam, collum crebro nimis circūuertit, & circumagitat, hanc auiculam ueneficæ sibi ipsis ad incantationes ualde utilem esse existimant. eã namq̄ accipientes, ex trocho & rota quadam alligant, quam circū in orbem girant, simul incantantes, & noxia quædam uerba accinentes. alij autem dicunt, quòd exempta uiscerum interanea orbiculo appendunt. hæc Pindari interpretis quæ ideo adduxisse uolui, quoniã multa omnino de hac uolucere apud omnes mētio est, quòd ad allitiendos animos plurimum ualeat. Vnde usu apud Græcos inoluit ut iyngem habere dicantur, qui ueluti præstigijs quibusdam, homines ad se amandum alliciunt, & prouocant, unde Theocritus in pharmaceutria, Iynx illum uirum ad meam domum reducito. Latini hanc motacillã uocant.

CAPVT XVII. de animalium quorūdã proprietatibus.

BRuta quadam mirabili naturæ prouidētia, aduersus fascinum propulandum, quamuis ratione uacent, sibi comparare amuleta (quod ælianus grauis auctor & doctus scribit) utique admirandum est. columbæ (inquit) laurinos ramusculos collectos, primum nidis insternunt. miluirhamnum, circi amaraginem quam alymon dicūt, turtures gladiolum, corui ame-

rinam

rinam salicem. upupæ capillum ueneris adianton dictum. harpæ hederam. ardeolæ cancrum. perdices arundinis gramen legunt. aquila aetitem lapidem, qui abortionibus mulierum aduersatur, inquirunt, quo fascinationem non sentiant. Iam uero naturali quodam ingenio autodidacta, hoc est ex sese nullo docente edocta animalia, præsidia sibi comparant, quibus factus tueantur suos. Vespertiones solo contactu ciconiarum oua infœcunda faciunt, sed enim platani folijs, quia ea uis est, ut eos torpere faciat, & molliatur, noxam deuitant. Hirundines quia earum oua à blattis nocentur, apij folia ante pullos insternunt, quibus eas prope accedere prohibent. Ruta in polypos iniecta, eos immobiles reddere fertur. Certa item admiratione non uacat, quod serpens arundine ictus, si unica duntaxat plaga flagelletur, loco non se commoueat, si uero secundo, & tertio feriat, uerberaque accipiat, uires resumit, atque hac etiam ui murena prædita fertur. nam si unico uerbere cedatur, obtorpet, & attonita perstat. si uero pluries uerberetur, nihil tale patitur, sed in iras efferuescit. Polypus septem plagis, percussus edendo aptus euadit. unde prouerbio locus. Ex equino cadauere putrescente, uespæ generantur, boum uisceribus tabescentibus apum examina prodeunt. Mirum etiam est, quod turturis id est pastinacæ marinæ telum caudæ, cum loetiferas, & exitiales plagas percussis inducat, si postea quæ quis ictum sensit, in arbore quapiam & præcipue querna suspendat, arbor arefcatur, homo liber euadat, quod per antipathia rationem contingere tradit. A Elius. cani hæc uis est, ut in eum non latret, qui mustelæ caudam secum gerat, modo uiuam demittat. hoc A Elianus prodit. Idem auctor scribit asinos non rudere, si quis lapidem illis ad caudas suspendat. Muscas & apes emortuas, si tepido cinere inspergantur, ad uitam redire certum est, ex quibus nihilo deteriorius, quam de cygnis sumpto argumento, immortalitatem animæ comprobare Plato potuisset. Crocodilus ibidis pennis contactus immobilis redditur.

De cornu ceruino.

Bi cornu ceruinum defossum fuerit, hederam enasci, e coitu pediculorum procreari lendes, apes septenos uiuere annos, uisamque fuisse muscam, quæ septimum uitæ annum compleuerit, Aristoteles in libro de longitudine uitæ asseuerat, aliaque innumera fidem superantia: penes quem periculum fidei esto. Nã qui rescire potuit, nisi illi deus aliquis indicarit: non uideo, ni forsam apiculas, aut muscas caueolis inclusas aluit, atque educauit, perinde ut aucupes altilia solent.

CAPUT Decimum octauum.

De lupo.

ff

Lupi

Vpi cum oue & alijs id genus animalibus inimicitias inter se gerunt, quæ nec morte dirimantur. Nam si ex huius & illorum corijs tympana fiant, reliqua omnia rauescunt, & nihil sonant, ut Oppianus inquit, & temere manuum iterato ictu pulsantur, sonante eo quod ex lupi pelle confectum est. Hic quidem si hominem prior conspexerit, uoce eum priuare, & mutum omnino reddere cognoscitur, quod & Maro apud nos significat: dum ait.

Moerim lupi uidere priores.

Vnde lupum esse in fabula, prouerbio usurpare solemus, quoties loquentibus nobis, aliquis importunus interuenit, quem propter sermones ceptos non prosequimur.

CAPVT Decimumnonum,

De pennis aquilæ, &
aliarum auium.

Nter crudiuoras & inmanes feras, leones principatum gerunt, in mari piscibus delphinus dominatur, inter serpentes: dracones regiam dignitatem habent, auium regina aquila est, quam non solum uiuentem & præsentem adorant, sed & defunctam & absentem reuerentur. Nam pennæ aquilarum si cum pennis aliarum uolucrum commisceantur, huius quidem illæ permanent, & incorruptæ seruantur, cætera omnes putrore concepto consumuntur. Quæ causa pennas pinnis dissidere facit? Quæ tanta illas agitat post fata discordia? Cur alæ alas non patiuntur? substantiæ (ut equidem reor) dissimilitudo in crimine est, ut ij effectus mirabiles committantur.

CAPVT Vigessimum,

De quorundam animalium
sanguine.

Via sanguinibus nonnulli quasdam proprietates ascripserunt, propterea tempestiuum de hijs mihi nunc agere uidetur. Sanguis igitur agnorum comitiales iuuat, hædorum autem adhuc nouiter concretus, dimidij acetabuli mensura, cum æquo aceti pōdere bibitum, eos qui à thorace sanguinem expuunt: medicatur. Vrsorum uero

cruor

cruor, & caprarum siluestrium, & hircorum, & taurorum, abscessus concoquendi uim habere narratur. Porro sanguen terrestris crocodili, oculorum acuitatem facit, equi autem admissarij cruor facultatibus putrefacientibus commiscetur. at sanguis noctuarum, & ranarum, & chamæleontis, & muscarum quæ canibus nocent, tum papillas uirguncularum seruare ne increcant, tum prohibere ne pili enascantur, refertur, si eo particula perungatur. sed de hijs postremis meam non astrungo fidem, præsertim cum Galenus proprio periculo falsa esse comprobauerit. Sanguis occisi hominis iacente cadauere, quamuis uulnus coaluerit, corā homicida exit, perinde ac si uindictam appetere uideatur, cuius rei in causa esse aiunt, quod spiritus nonnulli, quos in emortuum corpus interfecto impresserit, cum sanguini insidiaretur, ad locum unde processerint, postliminio redeant, ut ad suum simile congregentur. Nos quoq; toto corpore nature sponte inhorrescimus, si fur aut foemina aliquin prostituti pudoris, domi nostræ delitescant, tanq; si mali mens præfaga ante cauendum admoneat, q; quidquam damni proueniat. Sanguis uero caprinus ijs qui aquam intercutem patiuntur, sua siccitate prodest, cum melle bibitus, & lapides renum confringit. Palumborum autem & columbæ, & turturis, quia commoderatum quodammodo est, ad suggillata prodest, & summam opem ijs confert, si ijs instilletur, quibus in crassa membrana perforatio facta est.

CAPVT Vigessimumprimum,
De uipera.

Nanctum ex purpura marina si quis accipiat, & ad uiperæ collū circumponat, ita ut ipsam strangulet, deinde pro amuleto suspendat: mirabilem uim obtinet, ut Paulus & Galenus contestantur, tum ad curandas tonsillas inflammatas, tum quoscūque affectus sanandos, qui collo accidunt, quod quoniam exploratissimum esset, & ad proprietatum tractatum pertineret, ideo hunc in locum reijcere dignum uisum est.

CAPVT Vigessimumsecundum,
De iecoribus.

Ecorā quoque proprietates quasdam recōditas habere traduntur, quam rem Paulo cōmittemus, cuius ita uerba se habent, iecur (inquit) rabidi canis, si assum ijs quos momordit, propinetur, auxilium ferre perhibetur. Idem asserunt iecinoris caprini assi saniem, si instilletur: luciosos iuuare, & ubi fuerit coctum: halitum oculis su-

scipere, & ipsum comedere præcipiunt, comitiales quoque arguere, si mandatur. hoc & caprinum iecur facit. lacertæ autem iecur dentibus erosio impositum, doloris priuationem molitur. lupinum autem in medicamen quod fit ex eupatorio, iocinori medendo accommodatum, immittitur. asinino sane si comitiales ieiuni tosto uescantur, utilitatem recipiunt. caprinum recens siccatum, & tritum ex uino, ad serpentium morsus propinatur. at mergi iecur siccum, lapides emittere consuevit. Qui stigmata & plagas corpore susceperunt, si recenter detractam, & recentem adhuc ouinam pellem induant, inter diei unius cum nocte spatia, curationem omnino sentiunt: & cutis liuores amittunt.

CAPVT Vigessimumtertium,

De torpedine.

Orpedo pisciculus minimus, & ad incessum tardus, & imbecillus, & omnibus alijs piscibus uilior est, sed astu, & dolis, uel etiam fortioribus, potentior. Geminis enim ueluti cirris, sub ilijs munita est, quibus si piscem quempiam illac transeuntem contigerit, ita gelido stupore illum afficit, ut sensu omni priuatus, mortuo haud dissimilis uideatur. Vnde corpus supinū sub arenis reclinans, facile prædam paratā suscipit, & ubi piscium gressus retardauit, ipsa quamuis segnior, lento gradu accurrens, impune quidquid coepit, deuorat. Nec modo eos qui obiter illac iter agunt, suis fallatijs deceptit, nō ignorans quo munere sit à natura donata, sed etiam quamuis incitatissima latione ferantur, ubi in huius ueluti ueneficia, obuiam impegerint, abscindere cursum coguntur, ut res similis præstigijs, & magicis operibus appareat. Nam pisces quidem uiam continuare uellent, sed ab imbecilla torpedine ueluti pedicis quibusdam delusi detinētur, & sese inde eo ex carcere asserere nitūtur, haud secus ut Oppianus secundo tōn balyeuti- cōn scribit, ac illi, qui cum in somnijs pauidos aliquos timores, aut metuēda quæpiam conspiciunt, ut fugere, & sese in pedes dare cuperent, ita se tamen compeditos, ut pote somno grauari, admirantur: ut nec se loco mouere, nec abire inde possint. Nec uero in pisces duntaxat, torpedini stuporem inducēdi proprietates est, sed & manum piscatoris per calamum harundinemue, aut tridentem gelu quodam immisso cōgelat, ut harūidine dimissa sibi impune abire liceat. Aelianus etiā addit illud, q̄ si quis uel rete in quo torpedo capta fuerit: cōrigerit illius manus rigescat, necnon et si in uas marina plenū detruferit, & ex ea aliquem consperferit, rigore stuporeue tentatum iri quodcunque membrū fuerit perfusum asseuerat. Vnde eleganter nimis apud Platonem Mēnon Socratem torpedini assimilem esse ait, quod eos quibus cum disputaret, ita argumentationibus irretiret, ut tanquam stupidi facti, nihil omnino resistere

resistere possent. Et uideris mihi (inquit) si quid te cauillis præstringere oportet, tū specie, tum alijs, huiclatæ marinæ torpedini simillimus esse. ea namque eum qui sibi uel approximat, uel contactu accedit, obstupescere facit, & mihi quidem uideris, me ipsum tali quodam stupore affectisse, uere namque quoad corpus, & animam torpeo, nec habeo, quid tibi respondeam. Huius itaque tam mirabilis effectus, qui in reddendis rerum causis abundant: nullā aliam à proprietate rationē inuenturos posse, mihi certissimo persuadeo.

CAPVT Vigessimamquartum,

De turture marina,

& gladiolo.

Urturi marinæ & xiphie, hoc est gladiolo pisci, peculiare & tralaticium est, ut nō prius uel uiuū, uel crudū aliquid deuorēt, quam escas quas comedere dicuntur, ante plagis mutuis & spiculorū quibus munita sunt uerbere confecerint, & lacerauerint. Horū ictus nocentissimus est à proprietate totius substantiæ, ut nulli uenenum nocendi facultate concedant, quamuis nullum uirus in demorsum locum emittere appareant, cum spicula minime pertusa habere uideantur. Sed xiphie quidem postquam perijt: imbecille iaculum euadit, nec si quidquam eo percusseris, incommodum aliquod sentit. at turturis stimulus quibuscunque, uel mortiferis mucronibus, uel letalibus sagittis, quas Persæ inficere consueuerunt, pestilentior est, & post uitā eadē proprietate retēta, æque atrox robur cōseruat, nec modo in hoīes & reliquas animātes mortē præstaneā affert, sed si quæ arbor florētissima, & pulcherrimis tū ramis, tū frōdibus luxuriās huius spiculo percutiatur ad imā radicē: mox (ut Oppianus tertio de pisciū historia tradit) eius lætissimæ defluunt comæ, & uiror oīs nitorq̄sabit, & gēma cadūt, & tādē nō multo post tāq̄ senio cōfecta graui, tabida emarcescit.

CAPVT Vigessimumquintum,

De can crīs.

Ancris & maxime fluuiales, demorsis à cane rabido mirifice prosunt, & tum precipue, si ut docuit AEscbion medicamentorū (ut Galenus ait) expertissimus senex, uiui in patella adurantur Luna decima octaua post canis sideris exortum, cum Sol leonem ingressus est, ex quibus in puluerem cinerem ue contritis, cochlearium unum ex aquæ cyatho propinatur, cum recentior est morsus, aut augetur quantitas, si inueterauit. Huic remedio uim efficacem, & actiuam adeo inesse Galenus attestatur, ut nullos perijsse scribat, quibus hoc sit in tempore datum. Pelops autem

Galenus præceptor omnium pene arroganter contendens reddere causas, nihil mirū uideri uolebat, si cancri humidissimi & humecto in loco geniti, morsibus rabidorum canum opitularentur, quos metus est, ne à rabie passione siccissima capiantur, in quam qui inciderunt, nihil magis aut perinde ac aquas pauescere soleant. Adijcit is quod si tam mirabilis effectus in cancribus subinde deprehendatur, non hoc ex peculiari ui contingere, quæ ijs potius, quàm illis quæ à flumine petuntur, debeatur, sed quòd reliqua talem præparationem non susciperent, ut ignibus torreri, & in cineres redigi possent. Sed cum multa illius opinionem falsam esse redarguant, tum illud imprimis, quòd quàm plurima æque humentia reperiantur, quæ nihilo magis persanant eos, quos canis rabidus momordit. Ad hæc quia non minus specula, & lucida, & conspicua corpora quàm aquas, & liquores ij metuant, quibus hæc passio nocuit. Propterea melius cum Galeno sentiendum est, quòd à propria substantia: hoc est à proprietate operantur, cuius uires non ratione aliqua, sed sola experientia monstrante nouisse procurandum est. Quòd autem non humectatione, sed proprietate totius substantiæ cancri fluuiales ijs qui à cane rabido sunt morsu, opem afferant, maximum argumentum est, quòd non ex humectantium numero sit eorū cinis, sed in secundo ordine arefacientium, ut Paulus Aegineta tradit: cuius hæc sunt uerba ex libro septimo. Cancrorum fluuialium ustorum cinis desiccatus est, perinde ac echinorum & cochlearum, proprietate autem totius substantiæ mirabiliter in ijs qui à cane rabido sunt morsu bibitus operatur, marinorum autem cinis cum superantem habeat siccitatem: ijs quidem non confert: sed eos sane iuuat qui magis desiccari egent.

CAPVT Vigessimus sextum,
De fibro.

Fiber animal est quod in extremis fere littorum oris uersari consuevit, unde nominis huius nuncupationem sortitus est, nam fibrum ueteres extremum uocarunt. differt ab hoc sola cauda lutra, quòd se luto mergat, hanc nomenclationem habens, utriusque pilus pluma mollior. horum testes comitialibus, ut prodesse possint, communem proprietatem habent.

CAPVT Vigessimus septimum,
De lampetra.

Lampetras sunt qui dicant, peculiari proprietate neruis aduersari, aliqui tradunt in tempore pestis eas si edantur, plus cæteris piscibus innata ui prodesse.

CAPVT XXVIII. de anserum ouis.

Anserum oua, quamuis (ut inter omnes constat) omnium sint pessima quod ad alitiones pertinet, à proprietate tamen commendantur, quasi bonum ingenium faciant, si quis eis crebro ex melle & butyro utatur.

CAPVT XXIX. de hominis morsu.

Ominis morsum compertissimum est, cæteris animalium uenenatis ictibus non minus esse loctalem, eius autem qui ieiunus momordit, præsentaneum exitium afferre, & tum precipue si cum dentes impressit, contigerit, ut legumina ante prægustauerit, & maxime lentes. ita enim scribit Paulus libro quinto dum ait. Maligniores multo alijs ulceribus hominum morsus apparent, & maxime si ieiunus fuerit qui momordit, & legumina ante comedisset, & maxime lentem.

CAPVT Trigesimum, de anthia pisce.

Nthias piscis est, quem & callionymon, & sacrum piscem Græcis scriptoribus appellare consuetudo est, ob eam causam quod quibus hic in locis pascatur, nullū ibi cetacij generis per totum id pelagus, nec eorum qui rapinas in mari exercent, uel piscatoribus incommodant: diuersetur, & inhabitet. Huius rei causam non minus occultam esse, ælianus opinatur, quam quod suillum pecus elephantus fugiat, gallum gallinaceum leo & basiliscus perhorrescant, & alia multa Indies à proprietate gerantur, quorum causæ in abdita naturæ maiestate delitescunt.

CAPVT Trigesimum primum, de cicadís.

Ocrenses & Rhegini (ut uenustissimus scriptor animalium ælianus prodit) populi finitimi sunt, qui mutuam uitæ cõmunionē, & cõmercia inter se obciūt, hoc tamē mirū in ijs habetur, quod cicadæ quæ in Rheginis nascuntur, in Locrēsi solo cõticescāt, si mutare patriam humum cõtingat, quæ uero apud Locros sūt uocales, in Rheginis taceāt, & nō minus silētia præmāt, q̄s uel Harpocrates, uel qui Pythagoræ philosophiam sectantur.

CAPVT Trigesimum secundum, de ranis seriphijs.

Quod in quibusdam locis, ut in Seripho insula, rana animal garrulū maxime, & uocalissimum, mutum & uocis expers nascatur, ad loci proprietatem referendum, tribuendumque uidetur, sed enim aliam eiusce rei causam Theophrasto summo uiro placuisse uideo, quam suscribere nō piget, ait namque quod lacus in quo proueniant, frigidissimam aquam contineat, ut ea propter innocile ibi sit ranarum genus, frigus quippe laticis, tum aerem

ANTO. LOD. DE OCCVLT. PROP.

condensat, qui sub septo transuerso continetur, & ad illos sonores emulos uocis (ut ait Aristoteles) plurimum confert, tum uero membranulas sub uentre induratas reddit, ad quas attrito aere bombitus cicatur. Nam quòd non natura in causa inuocilitatis sit, sed algiosa laticis rigiditas inditio est, quòd in aliam tellurè translata uocem recuperant, nequaquàm autem naturam deponerent, quippe quòd frigiditas cantibus, & uoci noceat, & officiat, tum re ipsa comprobatur, tum cicadae (quas tettigas Græci uocant) argumentum non inefficax asserunt, quæ non nisi sole medium orbem tenente, quando radium maxime uiuificum iaculatur, ad cæcum sese inuitant, & modulari meditantur.

CAPVT XXXIII. DE STELLIONE.

Irum est profecto, quòd digito magno, id est pollice dextri pedis, ex cinere stellionis tosti (quem ascalabotem Græci uocant) cum oleo uel melle inuncto & illito, ij qui extinctam pene tentiginem & uirile membrum emortuum habeant, rebus agendis late sufficere possint. E quidè huiusce rei causã, me nõ satis cognoscere spero, nec facile conijcere, qui fiat, ita ut pedi medicamine aut præsidio admoto, longe distans pars utilitatem sentiat. An qualitas quæ piam manifesta, uel uis aliqua occulta, propter earum partiũ directum situm, & mutuum responsum atque consensum relecta demandetur, quæ libere non ita, alicui alteri parti applicato remedio peruenire posset. Vel neutrum eorum sit, sed sola præsentia sufficiat, ut id committatur, nihil satis dicere possum, quemadmodum nec Paulus quicquid qui eam rem prodidit, scriptũ reliquit, cuius uerba subscripsi, ne quis quod dixi, me fingere arbitretur. Peculiariter autem (inquit) combustum stellionẽ in leuorem redige, deinde infuso oleo inunge dextri pedis magnũ digitum, & coitum una exerce, quòd si cessare uelis, digitũ abluito. Hæc ego difficiliter crediturus forem, nisi quia uix mihi persuadere possum, ut in dubium reuocem, aut ut falsa & non uera esse existinem, quæcunque à grauissimis & iuratis, & exploratissimæ fidei scriptoribus tradita inueniantur.

CAPVT XXXIII. DE CERVIS.

Erui in eo is partibus, quo fortiores & robustiores reddantur, serpentum pastu sibi uires cõparare solent. est enim hoc animal serpentibus exitiale. Ergo postquàm abunde serpentibus sunt saturati, ne ueneni uirus noceat, priusquàm damnum aut noxã aliquam sentiãt, ad flumina ingentia (natura docente) sese conferunt, & ore summo tenus corpora demergunt, nec quicquid bibunt, summopere quippe læderet, sed tandiu ibidem perstant, quoad uis frigoris cogente, haustum uenenum per oculos desudando

do illachrymēt, quod ubi factum est, inde abeunt. lachrymæ cōcretæ in globulos, subinde in uias subiectas cadunt, quas incolæ legentes, præsentaneum maxime remediū habent, quo aduersus bibita & propinata cuncta deleteria utantur, barbari bezoar uocant, & bezoarticas cunctas medicinas, quæ uenenis sua proprietate obistere possunt, hoc apud auenzorem medicum inuenies.

CAPVT XXXV. de pullis columbinis.

Vllos columbinos, nec non & gallinas, ijs qui ob paucitatem spirituum uisuum imbecillitate laborant, utilissimos esse auenzor medicus non minus scriptum reliquit, sed idem capita abscindi præcepit, quod eorum cerebella proprietatem habeant obducendi cæcitatem. Cerebrū leporis ut proprietate mirabili prædium, in memoria restauranda ab eodem auctore commendatur.

CAPVT XXXVI. de gallorum iure.

Allorum gallinaceorum ius pinguium & ueterum uim purgatiuam habere omnes asseuerant, Psellus ad hoc munus flauos maxime commendat, & anteposit. Gallinarum autem ius Paulus & Galenus cōstipare aluum prodiderunt.

CAPVT XXXVII. de cauda galli gallinacci.

Cauda galli gallinacci binas pēnas lōgissimas habet, quæ propter teneritudinem, faciunt imaginem incurui arcus. Harum si quis dextram euulsam secum ferat, tum a nemine conspectum iri Lucianus auctor est, tum quod ianuis reueratis, & foribus quamuis diligenter signatis, omnia domus penetralia patefiant, hoc ad fabulam est proximum. Certius est in uentriculo gallorum gallinaceorum qui fuerint execti, lapillum quendam inueniri qui septem ferme annorum spatio, in duritiem quandam crystallo similem, congelascit, & inuictos ferentes reddat, & instituculosos faciat ore acceptus.

CAPVT XXXVIII. de puella napello nutrita.

Cum puellam pulcherrimam ad Alexandrū adduxissent, Aristoteles philosophus uultum eius, & acris oculos diligenter cōtemplatus, napello nutritam cognouit, & regem qui illius forma captus uidebatur, ne ad eam accederet, prohibuit, quoniam ueneno educata, omnes ad lætum inficeret, qui ad eam ingrederentur. Democritus phisicus cum ad eum uisendum Hippocrates medicus accessisset, & hunc puella quæpiam consequeretur, prima die sic salutauit chære core, id est salue uirgo, secunda die sic chære gynæ, id est salue mulier. Deprehenderat nimirum philosophus lumina considerans, & ad faciem

ANTO. LOD. DE OCCULT. PROP. 62

faciem intendens ea nocte corruptam fuisse, quamuis nihil illa præ se ferret. Vnum aliud quiddam eiusce auctoris non minore admiratione meretur. Pronunciabat idem uiso lacte cuius animalis esset, nam cum Hippocrates ad eum curandum lac adduci iussisset, eo adducto: ex pulla, & primipera capra, ut primum uidit, esse emulctum ocysissime affirmavit. Et tandem (ut quidam poeta inquit) sunt nonnulli qui. Ostrea cognoscant: primo deprehendere morsu, & nunquam uisi prædicant litus echini, quod singula animalia innatas quasdam proprietates à natura quibus cum alijs non communicent, habere uideantur.

CAPUT Trigesimum nonum, de uulpium oleo.

Vlpes uiuas in oleo strangulatas, oleum maxime discussorium efficere, & quod uacuet totum corpus, in quo si arthritide qui tenentur, subeant, maximam utilitatem sentiant, artuum tumoribus duris resolutis, tum Paulus tum Aetius memorie prodiderunt.

CAPUT Quadragesimum, de muribus.

Mures albi salatiores sunt, unde apud Græcos mis leucos, id est mus albus, pro uerbo frequenti dicitur, de ijs qui ad uenerem sunt impendio propensiores.

CAPUT Quadragesimum primum, de tarantula.

Vsicis cantibus multos tum animorum, tum corporum morbos leniri, tum ueterum plerique scriptis tradiderunt, tum præsens experientia indies suffragatur. Vnum præ cæteris inspectione dignam rationem continet, & qui à phalangio sunt demorsi, (tarantulam uocant) tibiari pulsatu, & tympanis bene sonoris ita demulcentur, ut non alia re in uitam rediuiui magis reuocentur, quod si uel tibijs canere, uel tympana pulsare desistant, malum mox reciprocum eo morbo correptis redeat. In Apulia ubi hoc uitium frequens est tota plaudentium & musicam agentium turbae per uicos, per urbes, per agros circumsuntur quo ab huius arachnei ictu præsentis præsidio contactis medicentur.

CAPUT Quadragesimum secundum, de aceto aduersus aspidis uenenum.

Ntiqui aduersus aspidis serpentis morsum urinam propriam ut inquit Plinius qui de re medica scribit: potari iuebant: sed sequenti ætate acetum ijs dari inopino casu deprehensum est, cum quis aceti uirem gestaret humeris atque ab aspide morsus interim esset, nihil conquestus est, quoad onus deponeret, quo rursus sublato nihil iterum mali sensit, unde aceto si bibendum daretur: iuuari posse ab aspide morsos intellectum est.

LIBER QVARTVS, ANTONII
 LODOVICI MEDICI OLYSSIP-
 PONENSIS DE OCCVLTIS
 PROPRIETATIBVS,

in quo herbis, & lapidibus, inhæ-
 rētes quædam proprietates
 recensentur.

CAPVT PRIMVM.

NO EST HVIVS OPERIS PROPOSI-
 tum gratiam aliquam dicendo aucupari, nec in aurium uoluptatem
 declinamenta uerborū apponere, sed quidquid sit id de quo est agen-
 dum, simpliciter & nudis (quod aiunt) uerbis explicare, ob utilita-
 tē quæ hinc legētibz prouenire possit, si quis modo forte aliquādo
 tã ociosus, & tã ab omni negotio feriatuſ sedeat, ut hæc quæ scribimus, in manus su-
 mat. Dissertent hæc alij copiosius, nobis abunde sat est: si animi nostri sententiam si-
 gnatis (quoad licet) & aptis uocabulis exprimamus, nec uerba, sed res nos traditu-
 ros pollicemur, quod qui faciat, & nomina usque quaque contēnat, is ditior sapien-
 tia ad senectutem perueniet. Postquam igitur hactenus nonnullas (nec enim omnes,
 maius hoc namq; est, q̄ ut facile quisq; exhibere possit) tam animalium, & partium
 eorum, quàm serpentum & uenenorum proprietates, scribendo expressimus: nunc
 operæ precium facturi uidebimur, si herbarum etiam occultas quasdam, quæ in ijs
 uires reperiuntur: recenseamus. Pæonia itaque (ut hinc sumamus exordium) quam
 & glycisida & pentorobum Græci nominant, pro amuleto collo suspensa, om-
 nibz comitialibus morbis mirifice prodest. Hoc certissime didicisse se Galenus re-
 fert, factu in puero periculo, qui quoties ea radix adempta esset, toties à morbo cor-
 riperetur, ea autem frequenter apposita, perfecte sanitati restitutus est. ad hoc autem
 efficacius ualet, quæ ingens est, & recentior radix. Dupliciter autem ex Galeni sen-
 tentia, Pæonia sua ui persanasse infantem potuit, uel scilicet aerem proximum affi-
 ciendo, qui per respiraciones mox trabendus esset, uel eius aliquibus particulis solu-
 tis, quæ per halitum ingressæ salutem procurarent. Nam pari exēplo nigella (quam
 melanthon uocant) in lintheo obuoluta capitis defluxiones curat, si quis ore tenuis ca-
 lidos excipiat halitus. Lanulæ præterea, quibus uipera strāgulata sit, & præcipue si
 ex ma

ANTO. LOD. DE OCCULT. PROP. 66

ex marinæ purpuræ tomentis ad id munus fila accipiatur, anginæ & omnibus tam oris quam columellæ uitijs mirabiliter auxiliantur. Fleringum carduus est, numero- roso capitum ordine pollens. hunc si qua ex grege capella deuoret, ut Plutarchus & Theophrastus prodiderunt, protinus consistit omne pecus, nec ultra progredi- tur, quoad demptam ab ore abijciat pastor. Batrachion autem herba (quam non- nulli apium risus per antiphrasin à pernitie nominant) mori ridendo compellit, & non prius si quis sumat, à cachinnis cessat, quam uitã pereüdo efflauerit. Hinc Sar- dous risus (nam in Sardibus insula hæc reperitur frequens) prouerbio cõsistit in eos, qui pestiferum risum rident, qui in magnam illis pernitie terminaturus sūt. hæc her- bam depastæ apes amarissimum mel conficiunt, de qua poeta. *At ego Sardois sim tibi amarior herbis.* Hoc idem & crocus facere posse perhibetur, de quo Dio- scorides hæc scribit. Sed & auctores quoque (inquit) habentur, qui uenenũ id faciãt, utique si drachmis tribus ex aqua bibatur. Sed & Romanos aduersus Partos bel- la duce Antonio gerentes, deficiente uiatico, cum ad alimenta extranea perueni- rent, & ignotas fruges gustare cogerentur, herbas quasdam per delirium ad moriẽ ducentes inuenisse Plutarchus refert in hæc uerba. Sed & famas (inquit) exercitũ tetigit, ut qui tum exiguum frumentum per pugnam secum defferret, & instru- ctis quibus ad molitionem opus: minime abundarent. plurima namque relinqueban- tur, partim mortuis iumentis, partim eos qui ægri & percussi uulnere erant: ferenti- bus. dicitur autem choenix Attica frumenti, quinquaginta drachmis constuisse uenalis. hordeaceos autem panes æquo argenti dato pondere emebãt. ad radices tan- dem & ad holera cõuersi, paucas notas & consuetas reperire potuerunt, coacti ue- ro etiam num experiri eas, quas nunq̃ degustauerant, quandam herbam tetigerunt, quæ ad interitum per furorem ageret. nam qui comediisset, nihil aliorum meminerat, nec cognoscebat, sed unum duntaxat opus habebat, mouere & conuertere omnem la- pidem, perinde ac si quid magno dignum studio moliretur. unde campus plenus erat eorum qui in humum proni inhiarent, & lapides defodiẽtes, in alium locum transpo- nerent. tandem autem bile per uomitiones reddita, moriebantur, postquam unum, quod solam illis opem præstare poterat, deffecit. Hactenus Plutarchus quæ nos ideo retulimus, ut præclaras & admirandas herbas inesse uires, nullus ambigeret, quarum aliæ gustatæ mori ridendo compellant, aliæ insaniam procurent, nonnullæ quibusdam morbis patrocinentur, aliæ tandem alio modo perimant. Porro quod de uini antipathia ait: nequaquam mirandum est, ij namq̃ qui cicutam pestiferũ uene- num biberint, si uinum post sumpserint ingesserint. u. a pernitie præsentanea euade- re possunt, ut apud Plinium in epistola Androcidis ad Alexandrum magnũ scri-
pium

ptumest. Vinum potaturus O rex: memento te bibere sanguinē terræ, cicuta homini uenenum est, cicuta uinum. Consimiliter etiam idem de cicuta narrans, ut homini exitiosa, in libro quinto & uigesimo remedium esse ait, priusquam perueniat ad uitalia uini natura excalearia. Alexander ingenti numero suorum militum lætalibus barbarorum sagittis interfecto, herbam in somnis sibi monstratā uidit, quam Ptolomeo seruato de cuius salute erat sollicitus, tum uero saucijs qui supererāt, ad bonam ualitudinem reductis, bellum quod gerebat: confecit.

CAPVT II. De herbis quibusdam quæ ad internorum uiscerum affectus peculiariter prosunt proprietatis merito.

Proposuit natura rerum parens, uenenis præsidia, & corrumpētibus contraria produxit, & genuit quidem natura mortifera & noxia, sed eadem singulis periculis aduersas potestates comparauit, in quibus querendis hominum uita non sine magna, & communi utilitate occuparetur, & inuenit sane curiosa mortalitas, quibusq; mali geenribus fecisse naturam remedia, & iuisse obuiam, sed plura adhuc restant querenda. Herbarum hoc tractatus ostendit, in quibus singulas reperire licet, quæ cum singulis particulis corporis naturalem quendam consensum, & mutuam cōmunionem (cuius aliam rationem reddere non possumus) habēt, ratione cuius illis ali quo malo affectis, auxiliares uires suppeditant, ut Dictānum cum corde, Eupatorium cum epate, Seseleos herba cū uesticæ folliculo. Myrobalanus, & asplenos scolopendriumue cum splene. Helenium, & Betonica, & Saxifraga, Empetrūue cū renibus. Ruta cum colo intestino. Hyssopus cum septo trāsuerso & pulmone, Gētiana cum cerebro, Petroselinon cum orificio uentriculi (quem stomachum nominant) Scandix præterea & asparagus, & petroselinon, & anisum, & nepeta, & origanus, & graminis, & cardui radix, & citisi, & cincinnalis herbæ per urinas sanguinem expurgant, si cum uino eorum decoctum exhibeatur. Apium naturæ aptitudine comitiali morbo correptis maxime nocet. Vites ad brassicā assitæ diffugiunt, & introrsum in fundum se declinant, quo argumento ad ebrietates eā ualere medicorum decreta statuunt, tanta inter plantas quoque discordia est. Nam quod brassica ebrietatem impediatur, ut cæteros omittamus, Galenus unus ad faciendam fidem sat est, qui in secundo de compositione medicamentorum secundum loca ita ait, & ipsa etiam brassicæ folia aqua calida conspersa, & capiti apposita, & ligata naturaliter ebrietati aduersantur. Atq; hoc quidem ob id profecto prouenit, quod brassicæ natura suapte sponte temeto aduersetur, non autem (ut quidam asserunt)

runt) quòd brassica cacochyma sit, & crassos lentosq; humores generet, & meatus obstruat, & halitus crassiores reddat, qui ad caput subire possunt. Nam hoc non esse uerum ex eo palam demonstratur, quòd brassica iuxta uitem sata non enascatur, quia totis naturis sibi aduersantur, non tamen ea ratio reddi identidem potest. Adde quòd pleraque longe edulia sunt, quæ cum pachychyma magis sint, & crassos magis succos gignere possint, ut carnes bubulæ, ut suillæ, ut caseus musteus, ut pedes animalium, ut uinum atrum, haud tamen ebrietatem discutere nouerunt.

CAPIV T Tertium, De amygdalis.

Quinque aut septem amygdalas amaras, si quis ante præmanserit, nec crapula, nec ebrietate fore capiendum, quamuis uino meratius se ingurgitet, & poculis paulo liberalioribus utatur, tum pleriq; alij, tum uero Dioscorides profitentur. Enimuero (si recte coniecto) amygdalarum amarorem causari possumus, qui meatus astringat, qua halitus ad caput peteret, & sensus sua maiori ui occupet, ut uini uis imbecillior minime sentiat. Quòd uero numero impari eas exhibendas affirmant, omnino id aut falsum dicere necesse est, uel quòd in occultam causam, & proprietatem referatur, quæ non nisi in tali numero sese exerat. Dioscorides ita scribit. Quin & ebrietatem fieri prohibet, si præsumantur quinque uel septem, & occidunt uulpes: cum re aliqua comestæ.

CAPIV Quartum, De portulaca.

Quia uero de portulaca multi addubita esse uidentur, ecquid quæ frigida sit facultatis, dentium stupores (quos æmodias Græci uocant) persanet à frigidis & acetosis rebus, & immaturis fructibus productos. Nã ratione frigiditatis magis irritare debuerat, quàm mederi, cum contrariorum contraria esse medicamenta oppido sit necesse. Quidam hoc totum in substantiæ proprietatem reijciunt, in quibus est Alexander Aphrodiseus in problemati commentarijs, quo in loco ut aliarum perinde, ita & huius rei causam se ignorare palam fatetur. Inexplicabiles (inquit) quæstiones huiusmodi sunt, cur quibus alæ aut plantæ, aut latera titillantur, rident? Cur ue nonnullis: cum marmora atteruntur, aut secantur, cum stridet ferrum, aut limatur, ipso confestim auditu dentes obtorpescunt? Cur dentium stuporem qui à frigidis pomis proueniat, portulaca tamen quæ & ipsa frigida est, sanat? nec sunt contraria medicamina, sed similia. hactenus ille scribit. Ego uero ut nihil eorum quæ proprietatis sunt, in aliam quampiam causam referre uelim, ita proprietati ascribere ea quorum ratione in promptu reddere licet, alienum porro à ratione esse arbitror. portulacam frigidam & humidam esse nec unq; ego sane dubitem de eius qualitate, sed præter hoc plurimo glutinoso suc-

eo, & lentoris multum particeps scetet, quidantium attritu expressus, illis pinguis cuiusdam modo oblitur, & adglutinatur, & sua uisciditate acrimoniam obtundit, quæ sua subtilitate subiens dentibus nocuerat. Namque ut betæ succus tenuissimus est, ita portulacæ, ut & maluæ crassissimus. lactucæ inter utrumque medius. At quæ hoc ita sane & Galenus in libris de simplicium medicamentorum facultatibus sentit, & Paulus ægineta non discrepat: sed aperte fatetur dum ait. Portulaca sua uisciditate dentium stupores à rebus acidis mitigat, & leuigat. Aristoteles quoque prima sectione problematum, dum hoc idem proposuisset, nullam aliam causam attulit ab ea quam nos reddidimus, nã ita eius uerba significant: quæ subscripsi. Propter quid dentium stuporem portulaca soluit, & sales? An quoniam humorem quædam habet, qui mandentibus obscurus non est, & si ad tempus reponatur, trahitur quippe humiditas. porro uiscidum subintrans, acutum acreque educit. nam quod acuitas sit cognata, præ se manifeste fert: habet namque huius humor succus ue acuitatem. Porro Alexandrum satis admirari nequeo, quod uel Aristotelem non uiderit, quem alioquin diligentissime lectitasse manifestissimus est, uel si legerat, quare tam cito memoria exciderit, aut si non placuerat, rationem non dederit, cur minime illi assentiretur.

CAPVT Quintum, De malua.

Ed quæro cur malua uentrem soluit, lactuca quæ ea multis numeris frigidior est, hoc non faciat? An hoc proprietatis munus quoque esse dicemus? hæud quæquam, minime id gentium sustinebimus, sed malua quidem aluum iam impellit suo lentore sensim subducens, lactucam tanti esse lentoris non cognoscimus, ut lente subducere, & lubricum reddere uentriculum possit.

CAPVT Sextum, De alijs quibusdam herbarum uirtutibus.

Puleius Madaurensis philosophus in libello quem edidit de uirtutibus herbarum affirmat, multas tum herbas tum lapides esse, quæ si nosset homines: immortalitate fruerentur, sed non licere ab ijs repertum iri, quoniam nihil esset sceleris, quod committere non auderent, & diuinum cultum negligenter, & licentiores ad peccandum redderentur, uitæ longeuitate freti, sed ipsum potius dicentem audi. Percussitabar autem (inquit) si qua esset herba, uel lapidis genus, per quod posset homo immortalis permanere, & deus multa quidem supra terram herbarum & lapidum genera esse dicebat, quæ si adepti fuissent homines, perpetuam uitam haberent, sed fas non esse, ut scientiam eorum homines cognoscerent. Cum enim paruum uitæ tempus sortiti, leges negligant, & mutuis infideijs animas suas perdere conentur, & manus contaminare tantis malis auide studeant,

paruo

paruo tempore uicturi: hi si prolixitatem temporis acceperint, nec deo ipsi parcent. Oues præterea constat, tum superfluicis & excrementicijs multis humoribus reffer-
tas esse, tum ijs à capite destillantibus, & in pulmones incumbentibus, tabidas affe-
ctiones (quas phthises nominant) incurrere, & mille alias defluxiones pati, quibus ta-
men ea facile medeantur, quòd in uictimis id uiscus cicatricem contraxisse conspici-
tur, ut eas par sit aliquam reperisse herbam, qua morbo medeantur, & callum ulce-
ri obducant. eadem præterea telis petita ocyus à corpore sagittas infixas excutiunt,
dyctamum à Creteni Ida repetentes. at uero hoibus ab ulcere pulmonis tabidis ef-
fectis, fas non est, ut sanentur, quis si nosset, præsidij morbus non minus cederet,

CAPVT Septimum, De ebrietate

quæ sit ex hordei potione.

Magnum & indelebile malum ebrietas est. In hanc qui inciderunt,
in nihilo à belluis differentes conspiciuntur. cantillant namque im-
pudenter, & uerèda interdum aperiant, & Venerem uiolentam
non tam petunt, quàm ferarum lege rapiunt, & præ ebrietate, ubi
nam terrarum sint positi, nesciunt, & mille corporis inhonestas ge-
stulationes faciunt, & nihil denique cum ratione moliuntur, nec pensi quicquid habet.
Proinde quendam ex antiquis philosophis cõsuluisse hominibus accepimus, ut ebrios
conspicerent, qui ebrietatem uitare uellèt, facile namquè futurum reputabat, ut minus
in uina laborarent, qui illorum turpitudinem, & oris deformitatem fuissent contem-
plati. Lacedemonij autem statis quibusdam, & publicis solemnitatibus, seruos quos-
dam (quos Hilotas dicebant) mero furentes, & debacchantes producebant, ut eorũ
turpitudine conspecta, sibi cuncti à uino, & calicibus epotandis tẽperarent. Adeo
turpius est ebrium audire, quàm furem, apud Spartiatas namque ebrietas, non fur-
tum, summo probro obijciebatur. Nec quicquam apud Homerum Agamènoni
Achilles grauius habuit, quod uitio daret, quàm quòd œnobàrea, id est uino grauem cõ-
pellauit. Hæc ideo de ebrietate recensuimus, ut sic præfati, de ijs qui zytho, hoc est
potione ex hordeo facta sese inebriarunt, mentionem faceremus. Nam cum cæteri
qui uino, & largioribus poculis liberaliter sunt usi, ut in temulentiam caderent, om-
nimodas sese in facies, & effigies Protei more conuertant, & nũc sursum, & nunc
deorsum, nunc in unum latus reuoluantur, si quo pacto peruincere uina possint, &
despumare falerna sufficiant, qui hoc ebrietatis genere ex hordeo ebrij sunt facti: hoc
ex æretone, id est peculiare patiuntur, quòd in nullam aliam partem corporis decum-
bunt. sed supino duntaxat habitu, in terga iaceant, ut Athenæus auctoritate Ari-
stotelis in libro de ebrietate, libro dipnosophsitarum decimo narrat, cuius uerba si
quis

quis forte requirat, hæc sunt. Vt inquit Aristoteles, in terga concidunt, qui hordeaceum biberunt, quod pinon uocant. ueruntamen priuatum quid accidit in ebrietatibus, quæ ex hordeo. Nam qui à cæteris quæ ebrios facere possunt, fuere inebriati, in partes omnes cadunt: nempe in dextras, & sinistras, & proni, & supini perstant, soli autè qui ex pino ad temulentiam epotarunt: in posteriora & supini inclinantur. Hæc igitur cur eueniant dicere non possumus: sed cum cõtingant à proprietate fieri non immerito dicimus, quo dicto nihil aliud significamus: quàm illud à quo ea res prodit, ui & facultate id opus producendi esse præditum: perinde ac si grammaticum docere grammaticam, & fabrum lectũ facere, uel scãnum diceremus, quia eas artes didicerunt. Porro ea uis siue facultas olim cum elemẽta mutuo inter se & agerent, & paterentur: ut mixtum componerent, iam tum comparata est.

CAPVT Octauum,

De uino.

E mero autem inter omnes rei medicæ scriptores constat, quòd tota substantia & occulta proprietate natiuo calori familiarissimũ sit: & maxime cognatum, cuius causam facile dicere nõ possumus, ut & concoctiones adiuuet, & digerendo per totum corpus alimẽto conferat, & substantiam caloris innati adaugeat, & celerrime transmutetur, & in membrorum naturam conuertatur, unde non magis potum quàm cibum, ut est apud Galenum tertio de alimentis uinum dicendum esse, nonnulli merito asserbant: quòd non solum deducat (in star potionis) cibos, sed & ipsum nõ inepte alat corpus. Nec uero in poculentorum loco, uino dumtaxat ueteres fuisse usos accipio, sed & condimentis passim uini quidpiam admiscuisse eos inuenio: quòd omnium prompte in se qualitates suscipiat, quas mox in membra restituat. Quam ob rem quidam nec ab opere pistorio, nec coquinario, merum remouendum, sed non nihil omnibus quæ ad alendum corpus cõcinnãtur, eius admiscendũ esse uoluerunt.

CAPVT Nonum, De eo quòd in aliena arbore diuersi generis ramus nascatur.

Non est proprietatibus ascribẽdum quòd in alienæ arboris trũco, alterius ramus non dedita opera innascatur, quamuis hoc nonnullis admiratione dignum uideatur, cum in non sua arbore pendentia poma contemplantur. Theophrastus eiusce rei causam talem affert, quæ mihi sane non inelegans uidetur, quòd alites scilicet arborum fructibus depastis, quos in uentre confecerint, cum ad arbores diuersas conuo-

gg

lurint

larint, & inter illarum ramos confederint, excrementorum ratione per aluum semina fructuum egerant: quos comederunt, quæ si materiæ subsit copia, & alimentum apprehendant, & surculum acta radice producant: perinde ac si insitio agricolæ manu facta esset.

CAPVT Decimum, De helenio, scāmōnio, helleboro, tithymalis, coturnicibus, & aloë, & brassica, & lente, & trifolio.

Helenio (ut scribunt) Daci, & Dalmatæ populi innocenter in dapibus uestuntur, eodem tamen consperso letales sagittas insiciunt, & illitis eo telis animalia uenatu perimunt, & occisas ceruas comedentes, nihil ipsi nocentur quia aliud longe est, si uenenum uel quæcunque res alia sanguinem: & uenas perreptet, uel integrum in uentrem deuoretur. Cicuta homini exitialis est sua frigiditate. sturnis nihil noxia est. in homine latitudo uenarum, & caloris copia, & robur facultatis attrahentis in causa sunt, ut uenenum ocys ad cordis arcem contrahatur. sturnis omnia sunt contraria. Nullus scammonia uirorum inter epulas impune uteretur, sed eius noua germina in Asia capellæ comedentes, lac dumtaxat purgatiuum habent: eadem Tithymallos interdum edunt, quæ sunt homini uenenum. Helleboro, id est ueratro coturnices aluntur, quod conuulsiones suapte sponte facere natum est. plurimosque solo coturnicum esu, conuulsionibus captos Galenus se nouisse tradit. Hebræorum populus (ut diuina oracula produnt) coturnices cælo delapsas comedens, miseranda clade confectus est. inde in cibis eius damnata caro est, quod ueratro alantur, quod hominibus ualida purgatio est. Cepæ exulcerant, si ex ijs membra fricentur: intus nihil tale facere conspiciuntur. In totum non posse idem uerum est, & quæ intrinsicus sumuntur, & quæ extrinsicus exhibentur. Pari ratione lentes, & brassica: & lapathum, contrarias in se facultates inuoluunt: nempe eorum iura aluum peruertunt, ipsa uero biscocta præcipue retinent. Aloë item conspersa uulnera compingit: & defluxiones cohercet, per os ingesta purgatorium uentris medicamentum est. hoc idem chalcites patitur. Miras omnino hoc in genere uires trifolium ostendit herba (quæ iacynthus nominatur) huius quippe semine decocto, si membrum foueatur à phalangio uel uipera morsum, perfecte sanatur: si uero locus sanus eo perfusus sit, consimiles illorum animalium moribus dolores concipit, ita profusus eadem affectionem (mirandum est) eadem herba & sanat, & facit.

CAPVT Undecimum, De dactylis.

Palma-

Almarum glandes (quas tum dactylos, tum phœnicobalanos nominant) ut scribit Galenus secundo de compositione medicamentorum secundum loca, proprietatem quandam habent, ut faciant dolorem capitis. Easdem si quis uirides in cibis comederit, ut idem Galenus ponit libro de morbo regio, sufficiēter cruēt as urinas excernet, proinde arquatū earū usus cōcedēdus est, ebrijs autē & caput dolētibus prohibēdus.

De alexipharmacis, & de semine citri

Sunt quaedam medicamina quæ alexipharmaca Græcorum medici appellāt, quorum hoc potissimum munus est, ut uenenis assumptis se opponant, & deleterias facultates expugnent, hijs si quis assuescat, uel læditur tanq̄ a ueneno, uel paulatim proprietatem quandam acquirit uenenosam, qua fiat, ut a ueneno lætali nihil mali patiat, unde horum usus a medicis sanis hominibus interdictus est. Omnes tamen in hoc conueniunt non esse de seminibus citrei, hoc est mali medici intelligendum. hæc namq̄ & si uenena expellant, & corpus indita proprietate minime sentire noxam ueneni faciant, nihil tamen sanis officere possunt, si ijs uescantur in cibis, si qui ab acceptance mortifera potionis sibi male metuāt. Vetus & iam olim recepta persuasio est, quod si quis caricis cum nucibus, aut auellanis ieiunus utatur, immunis futurus sit a læsione ueneni, & præcipue si rutæ folia aliquot simul comedat.

CAPVT Duodecimum,

De aconito.

Conitum herba uenerosa nuncupatur, cuius species quaedam pardalianches dicitur, quod pardalem esu interimat, aduersus presentaneum hoc malum stercus humanum antipathiam habet, & remedio maxime utili auxiliatur. Qua propter tam alte suspensis humanis excrementis: ut illac saltu scandere nō possint, hoc amuleto confisas: postquam plurimis saltibus delassatæ fuere frustra, uenatores in prædam accipiunt. ex Aristotele & Nicandri interprete & alijs.

CAPVT Decimumtertium,

De smilace.

Criptum Dioscorides, reliquit quod smilacis tracheæ, hoc est asperæ: si quis fructū, id est semen: contusum ex aqua, infanti nuper genito bibēdū propinet, fore, ut nūq̄ a uenenis quibuspiā noceatur. uulgo olim hoc proditum est, & nunc quoque rusticæ mulieres persuasum habentes, hoc usurpare solent.

CAPVT XIII. De tithymallis & alleis.

gg ij Tithymallo-

Sithymallorum lacte & succo, si quis in papyro uel in membrana litteras inscribat, & cinere calido conspergat, legi poterunt optime, quo ingenio nonnulli ut clam litteras darent, ut bellorum tumultibus usi sunt. asserunt quidam leuatum iri dēium dolorem, si allea contrita quis modo ex directo partis affectæ, dumtaxat ad radicē manus apponat. Enimvero alijs id equidem experiendum relinquo, nā mihi nunquā tāta meliorum præsidiōrum ingruat inopia, ut ad incerta me cōferam. alij quibus hæc curiosius scrutari non piget, aiūt, quōd allea rubificando, & exulcerando, superfluum aliquem humorem asciscant, qui dentibus nocendo esse possit.

CAPVT Decimumquintum. De rhododaphne.

Rhododaphne quæ à rosæ & lauri similitudine nomen mutuata est, omnibus ueterinis esu suo lætum affert, unde hanc pecora contingere sibi conscia cauēt, ne pro pastu uenenum comedant. atq; hoc & experientia subscribit, & Dioscorides testatur: dum ait. Folia eius, & flores perniciem omnibus iumentis afferūt. homini uero contra serpentū uenena remedio est: in uino pota, magisq; ruta addita. Pecora quidē infirmiora, ut oues, ut capræ, si aquā biberint, in qua maduerint folia, moriuntur. Sed & Lucianus quamuis historiam non scriberet, sed fabulam texeret, huius rei ueritatem tetigit, cum se huius fructicis rosæ pene periturum fuisse narrat, dum ad eius rosas morsu uiolandas accederet, quas ueras tamē esse putaret. audierat nāq; extremum hoc dumtaxat, & præsentiū sibi præsidiū futurum, si rosæ aliquando saturatum illum iri contingeret, ut ab asino: in quem potionis ueneficæ haustu fuerat conuersus, in hominem mutaretur. Video (inquit) hortū retro aulā, qui multis, & pulchris oleribus cōsitus erat, sed & rosæ præ cæteris apparebant. ast ego lætens cūctos qui intus erant, ad hortum uenio, partim ut crudis holeribus uescerer usq; ad satiem, partim ut rosas ederem: mecum enim reputabam, quōd si uidelicet ex rosarum floribus comedissem, rursus in hoīem euadā. Postq; autem hortum petiui, lactucis quidem, & radiculis, & apijs, quæ uel cruda homo deuorat, repletus sum: rosæ autem illæ quas putauerā, nō erāt ueræ rosæ: sed ex agrestī lauro rosæ illæ enatæ fuerant, (daphnem hoc est laurum, hanc homines uocant) malum, extremum, tum asinis cunctis, tum equis, aiunt enim, quōd eius comestione confestim moriantur. Hactenus Luciani uerba recēsui, qui festiuus locus apparuit, ut legētū tātisper iocūdæ narratiōis animos oblectatiōe tenerē. mirādū autem de huius fructicis natura est, quōd cum iumēta interimat, hominibus remedio sit, ne serpentum noxam sentiāt.

CAPVT XVI. Quōd rerum naturæ in alias aliæ transeant.

Mirum

Irum est quod rerum naturæ in alias aliæ transeunt, quod tamen usu deprehenditur: Chalcantibus est aqua congelascens in Cypri metallis, hoc multo tempore in Chalcitem transit: ut inquit Galenus. Quin & chalcitem, & sori, uetustate in mysim cõmutari, ex superficie mutatiõne incipiẽte idẽ auctor reffert. Rursus cum annus degenerat, triticum in lolium infœlix permutatur, (quod æram Græci uocant) & hordeum in auenam (quam ægilopem indigitant) quod tametsi à Theophrasto & quàm plurimis alijs est assertum, tamen ut fides certissima habeatur, ex Galeno, primo de alimẽtorũ facultatibus cõmentario, citare sufficiat, ita enim ait. In frumẽtis æræ, id est lolia, multoties plæræ que inueniuntur, in hordeis autem modicæ: sed plurimus in ijs ægilops uocatus, id est auena reperitur, quando in primo incremento, uel generatione infœliciter de generauerint. Idem auctor eodem in loco testatur, in lentibus ex mutatione earum, aracos duros, & rotundos, & pelicinos, nimirum semina, & legumina quæ edendo non sunt: generari. a parinæ præterea herba lentibus in nascitur, intus enim circumplicatur lentium plantarijs, ita ut suffocet, & strangulet ea, non secus ac orobanche, orobos strangulare dignoscitur, unde hanc appellationem habet.

CAPVT Decimumseptimum, De quibusdam alijs proprietatibus.

Via ea quæ non satis certa ratione contingunt, in hunc locũ cõijcere decretum est, non enim tantum ordini & elegantia, quantum legentium utilitati studemus, ideo nonnulla quibus experiẽtia attestatur, ratio uero nulla, cur ita fieri debeant, subinde apparet, ex grauissimis auctoribus sumpta in hoc loco colligã. Dextri pedis pollex uinculis exceptus, & arcte constrictus, uim habet: ut sanguinis fluor ex naribus compescatur. ex actio. Paulus autem ait, quod licet uincula arctibus adhibita, sanguinis hæmorrhagiã sistere maxime possint, glandis tamen quæ præputio tegitur, colligatio, hoc imprimis facere potest. Hoies qui scrotũ dydymis, testibusue proximius, & magis adhærescens habet: sũt uiribus robustiores, nã quibus laxi depẽdẽt, eos imbecillos esse certum est, ex actio & Galeno. Pẽnas ciconiæ efficere, si eas quis domo habeat, ut pueri nõ sternuãt, actius testatur ex Appollonio. Semẽ erucæ tritũ ex aliquo liquore ante exhibitũ in potũ, ijs qui tormenta sunt subituri, facit, ut uel non sentiãtur, uel sint leuiora. spiritus quoq; retetio, hoc idem committendi uim habet. Eos qui morituri uitã agunt, nõ posse animã efflare, dum mare resluat, ex sententia Aristotelis, Plinius secũdo de naturali historia reffert, earatione (ut puto)

quia æstus maris efficitur, dum Luna super finitorem scandit, qua sublimem sese ferente, impossibile est, ut cōclamati spiritum exhalent. Neminē enim uita destitui Luna ascendente constat, eo quòd habitum corporis suo tepido humore tueatur. Theophrastus scribit Indum monstrasse herbam, qua quispiam ad coitum quinquagesimum sufficere posset. Idem prodit Eudemum philosophum quam plurimas bellebore potiones sumpsisse, & nihil ea re offendi solitum, eo quòd pumicis scobem tritam ante deuorasset, cui uis est desiccatoria. eius rei ea causa reddi sane posse uidetur, quòd pumicis facultas astrictoria præcluderet, & obstiparet meatus, ut nequaquam medicamentum per corporis uenas diffunderetur, ut ita turbationem ciceret. Fœnum Græcum calcædo foelicus prouenit: mirum reperiri aliqua, quibus negligētia proficit. aqua quæ per imbrices, & canales plumbeos defluit, dysenteriam, id est intestinum difficultates facere nata est. Calceos ex canino corio concinnatos arthreticis prodesse, Scribonius prodidit.

CAPVT Decimooctauum,
De adamante.

Quoniam de adamante incidit mentio, non prætereundum nobis est durities illius inuicta, & intractabilis, qui ab indomito ingenio nomen mutuatus est, nam & incudes, malleosque contemnit, & certantum ictus nibili pendens: permanet infractus. Hircino tamen hic sanguine superatur, ut frangi: & friari in multas particulas possit, quod quidam à proprietate procedere aiunt. Ego autem nihil eorum quorum apertam possumus reddere causam, opus esse proprietatis arbitrari uelim, nec in occultas uires reijcere, quod à manifestis qualitatibus prouenire nihil obstat. Hircus siccissimæ est animal craseos, & præcipue masculus, nam fœminæ sunt humidiores. huius temperamenti siccitas, uel ex caprinis baccis (quas scybalos dicunt) quæ nullo prorsus humore madent, comprehendi potest. Gignit inde adeo tenuissimum, & subtilissimum sanguinem, qui tum maxime si asciscat feruorem, subeat facile, & ingruat in adamantis partes, ut friabilem reddat. Nec uero Hircinus cruor duntaxat se solo adamantem comminuit, sed emolliens, & ueluti cuneus in illius meatus penetrans, cedere ictibus, & sentire malleorum percussiones compellit. Præterea quandocumque inter aliqua proprietates quæpiam intercedit, inter alia diuersi generis, eadem aut similis penitus non reperitur. ut magnes in ferrum sic uim suam exercet, quòd non in aliud quodcumque metallum. succinum leues pellicit stipulas, uirtute in nihil aliud utitur. Si igitur hircinus cruor talem uim haberet innatam, in adamantem duntaxat uires experiretur, alios uero lapides non

conte-

contereret, quod diligenti priscorum medicorum experientia constat esse falsum, qui nullum aliud præstantius remedium hircino sanguine, ad confringendos renum & uesicæ calculos nouerunt, si tepens adhuc, & recens à uulnere supra locum affectum instilletur.

CAPVT Decimumnonum, De alijs
nonnullis lapidibus.

Quoniam lapidum proprietates quasdam narrare cœpimus, alias quoque id genus uires persequamur. Iaspis uiridis (quem nonnulli smaragdum nominant) difficultati intestinorum, & cæcis hæmorrhoidibus, occulta & peculiari ui prodest, & uentriculum, & stomachum addito robore confortat, si suspensus geratur. Huius rei se euidēs periculum fecisse, facto ex ijs torque, à quo ex collo pendente lapilli propenderent: qui contingerent uetrem, Galenus narrat. Zoar quoque medicus arabs non ignobilis, se cum mortiferam herbam gustasset, accepta in ore integra smaragdo, & alia ad fouendum os uentris posita, à præsentis exitio tradit mox fuisse liberatum. Veteres ueratro ad purgationes atræ bilis duntaxat utebantur, quo Proeti furentes filias sanauit Melampus, sed secuta ætas inuenit lapidem armenum, quo non aliud magis ad furoris morbum medendum, & ducendam sine noxa bilem atram ob occultam uim commendatur, hunc officinæ nostræ ætatis ignorant, & pro armeno: lapidem Lazuli (quem uocant) uendendum supponunt. Non tacendus itē est hæmatites lapis qui sanguinem reijcientibus, aut alio quocunque modo screantibus mirificam opem afferre medicis assentientibus inuentus est, si subtilissime tritus, & per colum ex uino transfusus, potandus propinetur. Quod si Platoni fides habenda est, & non inepte tantus philosophus aniles fabulas accipit, Gyges quidam pastor cū armenta pastum duceret, tellure cœcussioe rupta, spelæū ingressus, mortui hominis cadauer inuenit annulo insignitū, cui ca uis erat, ut qui gereret, & uidere, & non uideri posset. si sphendonem, hoc est palam qua gemma insculpitur: ad res alias conuertisset, ipse uideretur, intus uero pala uersa, duntaxat foret conspiciendus, quo dempto regiam ingressus, rege interfecto, rerum potitus est. Non est etiam inter prætereunda ponendus chelidonium lapis in pullis hirundinum dissectis ab anatomicis inuentus, qui comitiales subleuare appositus, & perfecte sanare suspensus pro amuleto potest, atq; hunc primigenio nato, mater hirundo natura monstrare repertum exhibere traditur, ne cōsimili morbo arripiatur. Scribit quoque Aelianus de osse ex tibia accipitris accepto, quod si aurum admoueat, occultis illecebris ipsū attrahat, nō secus atq; ab Heracleote lapide ferrū ducitur, nec hoc mirū.

Habent enim singulae res cum quibusdam alijs affinitates, & cognationes quasdam, & rursus cum alijs similitates gerunt: & sicut graculus cum graculo, cornix cum cornice, monedula cum monedula, mutuo cogaudet, iuxta veterum paræmias, ita inter quas-
cunq; res substantiæ aliqua similitudo cum alijs intercedit, & naturalis quædam beneuo-
lencia, & amor, qui eas vicissim connectit. Vnum quodq; autem cum ijs delectatur,
& ad ea properat cum quibus communitatem in substantia sortita est, & (ut inquit
Homerus) semper simile perducit deus ad simile.

LIBER QUINTVS, ANTONII
LODOVICI MEDICI OLYSSIP-
PONENSIS DE OCCULTIS
PROPRIETATIBVS,

Est ueluti epilogus, & conclu-
sio, & confirmatio to-
tius operis.

CAPVT PRIMVM, IN QVO

ostendit non debere haberi miraculo, nec fidem
derogari, ijs quæ hactenus de pro-
prietatibus sunt dicta.

PERVI SATIS QVO AD FIERI PO-
tuit aperte, quid de hijs proprietatibus esset sentiendum, & simplici
deinde deductoq; stili filo, quasdam rebus inherentes proprietates pro-
secutus sum. Postq; uero multos tam male affectos reperias, ut me-
ras esse nugas quæcunque talia dicuntur, existimet, & longas ca-
chinnationes faciant, quoties similia commentantes audiunt: non grauabor illorum ma-
nuducendorum gratia, etiam in hac parte meam operam præstare. Ego enim ita
sum animatus, ut uel minimis etiam rebus maximas, & admirandas inesse uires mihi
persuadeam, nec dubitem quin in meam hanc sententiam ibunt: qui nostra hæc quæ
sumus scripturi, non oscitantes perlegerint. Primum itaq; ostendam, in paruis talia
conspici, & repertum iri, quæ si quis diligenter considerauerit, non temere quæ scri-
psimus, dicta esse arbitrabitur, & ijs potissimum persuasionibus utar, quas Gale-
nus

nus adduxit. Principio igitur ij qui in artis operibus uersantur, satis exploratū & manifestum habent, fieri comitiales insultus, aura quadam tenui, aut exili halitu ascēdente ad caput, quod cum contigerit, præcipites in tellurem mox corruant, & totius corporis conuulsione tententur. Ad hæc in ijs naturis, quas polyspērmus, hoc est multifeminis Græci nominant, si præter solitum à coitu abstinere contigerit, ita ut plus de semine cumuletur, tum capitis dolore uexātur, tum cruditatibus, & fastidio torquentur, & decoloratiores omnino fiunt, si non excernāt, quod cōgesserūt. Atque hæc maxime in uiduis foeminis accidunt, retento semine, ut & omnino non sentiant, & immobiles perstant, & uoce, & spiratione, pulsuumq; usu prorsus priuentur, ut diem iam obijisse eas: & fato functas esse merito quis existimare possit. Præterea (ut medicorum cōcors opinio est) inter latitudinem sanitatis tam uiciosi, & pestilentes succi, humoresque procreari possunt, quibus aliqua causa commotis, non tardior uel mitior mors consequatur, quam si uenenum quis sumpserit. Vnde in disceptationem, quæstionemq; medētium uenit, si sint aliqua signa peculiaris per quæ haustum uirus deprehendatur, cum paria prope modum ab humoribus in corpore genitis fieri possint: ijs quæ à poculi lætalis assumptione succedunt. atque in id tandem deueniunt, & rem deducunt, ut asserere non dubitent, quin si quis probis humoribus scatens, & qui egregia usque quaque fuerit educatione usus, subito intereat, ueneno is fuerit sublatus. Cum igitur uel auræ cuiusdam exilis leuis afflatus, uel gutta genitalis retenta, uel humor in nobis natus, tantam uim habeant, ut sufficiant crudissimos casus, & morte nō minores pene cruciatus inferre, quis (inquā) per hæc ueluti uestigia tēdens, dubitet credere: quod totas ipsas rerum substantias: tales facultates consequantur, quibus uel sospites facere, uel uitam tollere queant, uel alios denique ijs maiores operentur effectus?

CAPVT Vltimum, in quo prædicta hæcenus confirmantur, & coronis libro imponitur.

Am uero si quis à phalangio percussus fuerit, subito totū corpus permutatur, & tamen minimum quid uirus esse oportet: quod per tenuissimum morsum emittit. Quod autem admiratione dignissimū est, & quod omnium animos mouere debet. scorpium terrestris cum aculeum habeat, qui in tenuissimum finem desinat, ut nullus meatus, uel rimula sub ilissima, in eo appareat, qua uenenum eructuet, ita tamen quos pupugit, afficit, ut sibi à grandinibus petiti, & frigida pruina uideantur, & tamen non simplicē puncturam (qualis ab acufieret) fecisse reputari debet, sed uel spiritum, uel auram quandam, uel qualitatem percōsensum partis, quæ plagā accepit, in uniuersum traditā, quæ ab affecta una particula

cula, totum simul corpus affecerit, imaginari omnino opus est. Et scorpionis quidem morsus in unum penetrare potest, ut non ita mirum sit, si penitioribus membris laesus, ab illis in omnem partem noxa diffundatur. phalangij autem ictus cum summam duntaxat cutis superficiem ob spiculi breuitatem contingat, nihilo tamen minus & sic totum corpus afficit, quia una cutis particula damnum sentiente, tota cutis simul afficitur, & lesionem communicat, quia undiquaque continua sibi est. cute autem affecta, quin omnia membra subiecta etiam afficiantur, impossibile est. Atque hanc quidem rem maximum argumentum reputasse sane Galenus uisus est: ad ostendendum a paruis & minimis rebus ingentes interim alterationes fieri. Quis (inquit) nostrum fidem unquam habuisset, nisi saepissime hoc factum uidiissemus, cum uel scorpionis spiculum applicarint corpori, uel cum phalangia morsus infixerint, magna & incredibili mutatione corpus alterari, quamuis breuissima prorsus substantia ab ijs bestiolis in ipsum infundatur? Porro cum phalangium momordit, quamuis paruulum sit hoc animal, attamen uirus aliquod per ipsius os immitti demorso corpori imaginari possumus, at marinae turturis aculeus, ut & scorpionis terreni, conspicuo sane in acutissimum terminum desinere apparet, qui nullum in fine foramen habeat, per quod uenenum regurgitet, sed tamen considerare substantiam aliquam, siue spiritualem, seu liquidam necesse est, quae mole quidem sit minima, uiribus uero sit maxima. Quidam igitur cum nuper ab scorpione percussus esset, sentire se dixit, quasi grandinibus percuti uideretur, & totus erat frigidus, sed & sudabat quoque frigidum, qui uix remedijs adhibitis sanatus est. Non igitur impossibile fore dicebat Pelops: ut in corpore sine extrinseca causa talis quaedam substantia generetur, quae cum in neruosa particula constitutionem habuerit, propter continuitatem in principium neruorum uirtutem transmittat, uel per alterationem (ut dixi) uel aliqua spiritali substantia, tanquam aura, sursum sublata. nam & uehementissimis accidentibus capi consueciuntur illi, quibus adhuc modum, uel in neruum, uel in uenam, uel in arteriam scorpionis aculeum adegerit. Sed & sexto eiusdem uoluminis libro acriter illos obiurgat, qui de iam dictis haesitare sibi permittunt. Quicumque (inquit), cum magna accidentia in toto corpore fiant, paruam aliquam humorem in quapiam particula contentum causari dubitant, ij mihi eorum quae indies passim euenire cernuntur, nimium sane immemores uideri solent. Ad phalangiorum sane morsus totum corpus affectum uidetur, cum paruam omnino uirus sit, quod per breuissimam rimulam immittitur. Quod autem in scorpionis accidit, longe admirabilius est, eo quod seuisimos inferant casus, minimo sub temporis spatio, cum id quod iniiciunt, quando spiculo adhaerunt, uel penitus minimum, uel omnino nullum sit, cum aculeus pertusus minime appareat.

pareat. Et tamen necessarium est, non propterea quod punctus quis simpliciter sit tanquam ab acu, quod totum corpus pruinis percussum existimetur: simul cum animi deliquis, sed uel aliquo spiritu immisso, uel tenui humiditate hæc fieri rationi consentaneum est. Apud Xenophontem quoque de phalāgiorum morsus efficacia fit mētio. nam cum Socrates basium, ubi quis amatum puerum oscularetur, tanta uipræditum esse diceret, ut extra mentem poneret, & ea facere cogeret, quæ nec insaniētes facerent, ita cū Xenophon interrogat in hūc modum. Per Hercule (inquit) magnā & ingentem uirtutem osculi esse narras, & hoc, respondit Socrates: admiraris? An non nouisti (inquit) quod phalangia cum ne semiobolari quidem magnitudine cōstent, ubi dūtaxat ore tetigerint, tū doloribus hoīes torquēt, tū illis mēte perueriūt? Profecto sane noui, inquit Xenophon, sed immittunt quippiam per morsum phalāgia. O stulte subintulit Socrates: pulchros nō arbitraris, cū osculatur, immittere quiddā, quod te lateat? non perspicis quod hæc fera (quā pulchrū, & formosū, uenustūq; uocāt) tāto est phalāgijs grauior: quanto illa quidem solū tāgentia nocēt, hæc uero & si nō tāgat quis, solū si eā intueatur, tale quid uel multū procul iacit, quod delirare facit? Semē porro hūanū, quis nō stupefcat, quot ī se facultates habet, quot organorum discrimina format: quot mēbrorū facit differētiās: cū tamen minima, uel exigua oīno mole sit præditū? unde Proclus cū de deo loqueretur, nulla alia rationatiōe magis quā seminis humani usus est, secūdo cōmētariorū quos edidit in Thimaū. Admirari (inquit) hoc nō oportet, si quidquā cū sit icorporeū, & nullā dimensionē habeat, hoc uniuersum cōdiderit, si quidē semē humanū tātillā magnitudinē obtinens, tot diuinas in se facultates obtineat, & tot partiū differētiās moliat, & substituāt, & in singulis ratioēs oēs. In solidis ut ossa, hæc quidē plæna, hæc uero caua. In mollibus autē, ut pulmones, & iecur. In siccis ut unguēs, & comas. In humidis ut pituitā, & sanguinē. In pinguibus ut medullam, & pinguedinē. In amaris ut bilē. In nullā qualitatē habētib; ut sputū. In spissis ut neruos. In explicitis ut mēbranas. Hæc autē omnia tā simularia q̄ quæ ex ipsis cōstāt, ex parua ferme mole cōstituit, immo ex nulla mole, ut magis uerum fatear. Nam rationes seminales hæc ipsa generant, eæ autem ubique nullum locum occupant, nec magnitudinem habent, quamcunque enim partem seminis acceperis, in ipsa omnes naturales rationes inuenies. Hæc igitur si quis accurata cogitatione reputet, satis scio: admirari, & ambigere desinet, ea quæ proprietatibus attribuuntur.

LIBRI quinti & ultimi, De occultis proprietatibus

F I N I S.

AN.

ANTONII LODOVICI MEDICI
OLYSSIPPONENSIS, DE EMPERICIS,
ET MISCELLANEIS
QVIBVSDAM LIBER VNVS.

PROHOEMIUM.

QUONIAM MVLTÀ EXPERIENTIA
ostēdit, casu quæ sunt facienda significans, quæ nunquã longo tēpo-
re inuenisset ratio, qualia ferme sunt quæ de proprietatibus quarun-
dã aut herbarum, aut lapidum populus credit, ideo hic in hoc paruulo
syntagmate emperica quædam, quæ nulla ratione fulci-
untur, sed vulgum tantum habent auctorem, apponere
constitui, ut qualiacunque sint, non laterent. atque illud
(quod in uniuersum mihi dictum sit) admonendū imprimis duco, me hic scripturum
pleraque, quæ nec probo, nec damno, quoniam nec illorum ullum periculum feci, &
pauca ex eis auctores habent, qui talia asserant: nam hæc medici nisi extremo pericu-
lo admoniti, ægris libenter talia adhibent remedia, sed quando quæ ex qualitate ma-
nifesta operantur, iuuantia non sentiunt, ad ea præsidia quæ tota substantia munus
suum obeunt, tanquã ad Salaminiã triremim confugiunt, & machinam in altum tol-
lunt, ut est proverbio, quod ideo dixisse uolui, ne quis omnibus quæ dicentur, suã om-
nino astringat fidem meo periculo, sed potius in dubijs (ut Plinius ait) auctores ap-
pellentur. Ideo autem hanc operæ leuioris curam desumpsi, quoniam sunt quidam ita
nati, ut certiora ea credant, quæ uetularum fabulis decantantur, quàm quæ sunt phi-
losophantium disputationibus probata, quorum stomacho à me satiffaciūdum fuit.
qui (ueluti qui apud Græcos cytharædi esse non possunt, aulædi, & tibicines, uel sti-
ticines fiunt, ut per pagos, & rura euntes, quod comœdis erat in more, stipem ali-
quam tenuem sibi comparent) quoniam ad magnas artes ingenij, & industriæ ple-
nas aspirare non possunt, ad hæc experimenta per mortes agenda (ut magnus dixit
auctor) diuertunt, ita ut non propterea quia fieri debeat, faciundum aliquid cense-
ant, sed quoniã ita factum aliquando, & experimento probatum ab aliquo conger-
rone inter potandum (si forte contigerit) audierunt, quæ ut bene quandoque succe-
dunt, rarum tamen quid est, præijs quæ nullum exitum sortiuntur. Adde quod isti
qui

emperici, & obseruatiui uocantur, quia non ex methodo, inuentis pharmacis utuntur, si in uno non bene cedat remedio adhibito, ad aliud rite transmutare nesciunt, ut qui ignorent causas, ob quas medicamen non fuerit operatum, quas si nouissent, facile erat, uel addentes, uel remouentes à ui pharmaci commodam medelam inuenisse. Nūc cū (si ita res ferat) eos non lateat cauum ulcus esse carne implendum, solutionem cōtinui uniendam, lapidem in uesica tollendum, renum calculum in aliam partem, si frāgi nequeat, deriuandum, quæ nullus idiotarum non nouit, per quæ tamen, & quibus auxilijs, aut caro inducenda, aut lapis extirpandus, ut sanitatem nanciscamur, (quod iam medicorum erat proprium) nihil diffiniunt. Igitur ne illis qui non certa destina-tione animi, sed ex parergo in hoc opusculum inciderint, orexim & fastidia gigna-mus, præscriptis (quod aiunt) uerbis, omnem uerborum luxuriam amputantes, om-nia prosequamur.

De cornu monocerotis.

CORNV MONOCEROTIS: SI ILLVD qui uenenū quodcumq; biberit, ex uino, aut aqua abrasum sumat, ab omni noxa seruare perhibetur, quod quia à nullo antiquorum est relatum, quibus solis reuerentiam defferendam reor, quibus à mul-tis affirmetur, sub dubio relinquo.

De helectro.

REfferunt item paralyticis, id est illis qui sensum & motum alicuius particule deperditum habent: ex salute esse, si ramale factum ex orbiculis succini, seu helectri supra membrum gestauerit.

De ungue aquilæ.

Forte fortuna cum ad aurificem deuenio, offendo quendam, qui argen-tei annuli pala: aquilæ unguem iuberet includere excussori, rogito, cuius nam rei gratia, respondet, puellam cordis ualitudine affici, ad eam rem aquilinum unguem, dum carnem tangeret, apprime conducere, argento clausum, auro non ita ualidam uim obtinere. addebat uolucrum cardiaco morbo sæ-pius tentari, atque ubi pede, atque unguibus, pectus pulsarit, atque percusserit, sani-tati mox restitui. Ego nihil aliud testatus, quàm melius facturū illum, si foeminam medi-co committeret, quàm istius modi nugas, quæ aliud non sunt: quàm amicularum com-menta, consecraretur, homine salutato discessi.

De uino.

Vinum

Inum quodcunque ex tertia aquæ parte temperatum, ubi in duplici uase, ad ignis uaporem ebullierit, usque ad quartæ unius cõsumptionem, si exhibeatur syrupe uice matutinis horis, quibuscunque febrili biliosa laborantibus, per urinam, bilem omnem educere, atque intra quatrimum hominem reddere incolumem, sunt qui polliceantur, & constantissime promittant, ego ut nunquam probavi, ita alijs iudicium & periculum huius rei faciendum relinquo.

De eodem.

Ino nihil esse naturæ humanæ magis cõforme nullus ferme est medicorum, qui non tradat: certatim laudantibus cunctis miram eius in alendo corpore uim, & celeritatem, & moderatum eius usum commedantibus: atque pene stupentibus: quam cito reuocet eos: qui in deliquium animi inciderunt. Porro Cordubensis Auerois hoc præter ceteros dicere ausus est, quod non transit per tot coctiones, sicut alia cibaria, quæ quidem primo coquantur, deinde in sanguinem uertuntur, & tum demum nutriunt, sed ex ipso immediate spiritus generentur, qui labantes, & fluxas facultates confouent, atque sustentent. Vinum autem quamuis somnos allicere sit natum, communi omnium humectantium, & calfacientium ratione, ubi tamen in ætate processerit, uigilias facere monstrauit Galenus: exemplo pueri qui abeunte in balneas ad lauandum hero, in aquæ inopia, uino quod male custoditum relictum fuerat, epoto: primum quidem uigilijs: deinde febrili correptus, uitam cum morte permutarit.

De aqua uitis.

Non dubitant asserere chymistæ, & ex medicis nonnulli, aqua illa sua ardeat, corpora si illinantur, non putrescere, comedari odore oris, uina ubi corrumperentur, hac perfusa modice: integritati restitui, turbida quæ sint, mox clarificari, omnium infusorum in eam qualitates rapere, & quod postremum est, miras in tuenda sanitate uires obtinere, si illi qui frigidiores sunt temperatura præditi, ætate, morbo, aut natura, non pleni crapula, nec plethorici, indies ex ea, aut pura, aut uino modice mixta utantur, dum modo qui uentriculum calore nimis destitutum habent, eam parcius assumant, quoniam non minus ab immodice calidis, quam a frigidis istiusmodi homines ledantur.

De aqua uitis iterum.

Am uero nec illud latere arbitror, quod ueluti spiritus est halitus: tenuissima sanguinis pars, in uenulis & arterijs cerebri, longa & flexuosa ambage decocta, ita & aqua uitis nihil aliud sit, quam animus uini (si dicere fas est) tam sequax, & parens ignibus materia, ut si lu-

cernam

cernam illi admoueat: mox igne concepto abeat in flammam, & ut papyrus quæ ea fuerit aspersa, non prius cõburatur: quàm totus liquor exarserit, quod nec oleo, nec pici, nec alijs humoribus accidit.

De sulphure.

Sonticus morbus suffumigio ex sulphure facto deprehenditur.

De lacte & carnibus.

Res esse in lacte substantias casealem, serosam, & pinguem, oleaginosam. primã in ouibus, secundã in asinis: & camelis, tertiam bubus abidare, atque ideo ex ijs multum extrahi butyrum: asininum esui non esse, ex ouibus bonos multosque caseos concinnari, nullus est qui ambigat, ex ijs qui ruri uitam agunt. sicuti nullus medicorum dubitat, carnes omnium animalium iuniores: teneriores esse, & molliores: ueterum autem duras, & sicciore, uitulinam & hœdinã præstare, quàm eorundem animalium, ubi grandiora euaserunt, quod in omni grege natura sicciore obseruatur. arietinam contra & suillam, quia in eis multa humiditas superfluat, quo magis in ætate processerunt esse potiores.

De lacte scrophæ.

Ac scrophæ adeo prauum esse tradunt auctores, ut si infans eum lactauerit, nõ prius sit moriturus: quàm elephantico morbo (quæ lepram passim uocamus) corripatur, sed & nonnulli expertũ fuisse ab antiquis scribunt, quod si os suillum uiridi in panno à collo suspenderetur, liberaret à feбри quæ reddit per quartum diem. addit quod si quis sit, qui timeat morbum lateralem: hic si gustauerit porcinas carnes, cum oleo nucum, sanitatem experietur.

De uenenis deprehendendis.

Deprehendi uenena uase facto ex auro, ubi quinta pars sit argenti, discurreneque mox arcus quosdã cælestibus similes. quin & eum quæ aspis morderit: si aut urinam suam bibat, aut acetum sorbeat, à malo præcipiti euasurum: quia ganeo qui utrem aceti humeris tulisset, non senserit morsum, donec onus deposuisset, auctores nimis uenerandi docuerunt.

De uitro.

Vitrum calidum esse & siccũ multa possunt esse argumento, uel quod in fornacibus, ignibus excoquatur. uel ex uitrea arena, quam ad Belũ annem reperiri tradunt auctores, quæ omnia etiam metalla in uitrum conuertat. uel quod dum inueniretur, ex nitro à negotiatoribus iuxta littoris arenas succenso, fluuios uitrei translucētisq; humoris profluxisse, fuerit conspectũ. Quare prudentius mea sententia facient, qui frigidioribus poculis uolent uti, si per æstum, uina in frigidata in uase niuibus, aut frigida perfuso, epotent: aut argento, aut hieme uitro bibant, aut auro.

De

De uenere.

T athletis atque fofforibus alijsque qui ualida exercitia obeant, uenereorum abftinentia nihil noceat, fed in uires addat, ita eſſe quaſdam naturas Galenus ſcribit, quibus ſemen collectum multum officiat, niſi excernatur. Illud uero exploratiſſimum eſſe, & abſtinentia a coitu, uentriculum ualidiſſimum efficiat idem narrat commentario primo in tertium Epidimiarum: ubi & Democriti qui congreſſum eſſe paruam epilepſiam, & Epicuri qui uenerem nunq̄ prodeſſe exiſtimat, optandum uero ſi nō magnopere lædat, cōmeminit.

De ficibus.

ta ſi ita e. IN principio peripneumoniæ cum qui cepas cōcupierit, conſeruatum iri: qui ficus, interiturum tradidit Mneſitheus Athenienſis, cuius Galenus ſæpe meminit.

De ouis.

OVA ſorbilia uocem claram efficere, etiam uulgo aſſeritur, ſed id aliquis medicus docuit, nam oua ſi mollia aſſumantur: lenire aſperitates faucium, unde tuſſis, & raucedo, qua anomalia leuigata, & inæqualitate: uox fiat melior, à medicis traditū eſt.

Ut uinum ab infantia odio habeatur.

Va nocturna e nidis ſubtracta, & ex uino infanti data ad bibendum efficere uini odium prodiit Philoſtratus. Galenus uero ſcribit anguillas in meri patera ſubmerſas: ut nunq̄ amplius appetatur, ſed cane peius & angui, in odium & inimicitias Bacchi liquor habeatur, committere. quæ nimis uereor: ne Græcam aliquantulum curioſitatem, ne dixerim uanitatē ſapere uideantur. Illud certius eſt: & apertum, quod multi auctores aſſerunt: quod ſi quis uel rutæ folia, uel amygdalas amaras impari numero præmaſerit, ederitue, antequam temetum, uel ad ſummum uſque thoracem ingerat, nunquam ſit temulentiam incuſaturus. Galenus quoque ſcribit pulmonem ouis à ieiuno comeſum, id facere ne per eam diem ebrietatem ſentias, ne ſi uel integra dolia, & liberalioris meri capaciora pocula: pro libidine absorbeas, quæ uera ſint nec ne (ubi de fide agetur) appellentur auctores, à quibus nos hæc accepimus. Atheneus certe tradit, medicū quendam, cum in conuiuio præ cæteris unus plus uini exhauriret, nec inde aliquam perciperet noxam, cum cæteri impares ſe mero faterentur, & ſe ſuperatos ægre ferrent, atque inuiderent, tandem fuiſſe deprehenſum, amygdalas quinque ante præſumere ſolitum, quo ille unico remedio ad uini furores utebatur, quibus ab eo amotis, non amplius uinum ſuſtinere potuiſſe, ſed mox cum alijs præ uino uictum concidiſſe.

Ut uina in dolijs non ferueant.

S I uis facere, ut uina in dolijs non ferueant, punicem leuigatum inſpergito, & ferue

uere desinēt. Itē si cupiat calicibus epotādis quis esse satis, ut ter aut quater inter epulas biberit: farinam pumicis deuoret, & quantum uini uolet, exhauriet, propter uim siccificam qua pumex est præditus.

Varia quædam, & miranda
ex Aristotele.

Vnc uero in Aristotelis mētionē incidere nō absre fuerit, & quædā ex multis apponere, quæ ipse curiose inuestigauit: ut ad posteros sui famam traduceret, propter quæ tamen nugator, & pharmacopola, ab Atheneo meruerit appellari, ostrea igitur (ait) & quæcūque testacea in mari crusta integuntur: coitum nescire, purpuram & buccinam longioris uitæ esse, ut quæ senos uiuant annos, equum quidem masculum ad trigessimum quintum annum durare, foeminas uero uel ad quadragesimum, uisam quæ ait equam, quæ ad septuagesimum annum superuixerit. Idem coruos scribit, interdum non cernere, sub noctem uero incipiēte uespertino crepusculo, cibos uenari: pisciū ad hæc nullum esse tradit, aut uolucrum, quibus uel ubera, uel dydymos præbuerit natura, delphinum solum carere bilis uesica, eumque non habere spinam, sed ossa. leonis item ossa solidissima duritate constare, ut quæ medulla uacent, & mutuo attritu percussa, ignis fulgore reddant. Foeminas quoque in omni animantium genere pauciores dentes obtinere, quod & in oue, & in scropha, & porca siluestri compertum esse inquit. Tandem sanguinea omnia uel pedes binos habere, aut quaternos, aut nullos, quæ uero plures habeāt, non habere sanguinē. Itā uero oīa quibus est sanguis datus quatuor notis moueri tradit, homo duobus pedibus, & manibus duabus mouetur, auis duobus pedibus & alis binis, sic & piscium aliquos, quibus tantum binæ pennæ sunt, ijs & duabus curuaturis cieri, atque alia id genus multa scriptis prodere non ueretur, quæ stultis mirandi occasionem præbeant, quæ quæ si ingenue uerum fateri fas est, ab eodē curiosius congesta, quam studiosius tradita uideantur.

Dæmonas constare ex elementis.

Dæmonas hoc argumēto probat Porphyrius omnium quatuor elementorum colluue constare: quoniam ex illorum semine uermes generatos esse sit compertum, & quia illis exustis cinis relinqueretur, quod arguit eos esse corporeos.

De quarūdam herbarum uirtutibus.

Scribit Galenus medicus de herbarum quarūdā facultatibus nonnulla quæ hic adducere uolui, quoniam tāta est huius auctoritas, & tantā ueritatis diligentiam adhibuisse cernitur, ut nihil unquam is narrare possit, quod nō uerus narret, & nos nō ut uerum

libenter accipiamus. Pæonia (inquit) herba collo pro amuleto suspensa, mirificā ad pellēdum comitialē morbum uim habet, habitum est de hac re singulare in puero experimentum, qui quum per octo mēses huius radicē gestasset, per totū id tēpus a morbo correptus non est, qui iterum per uices redijt ea deposita, cuius cum secundo & tertio magna & recens radix admoueretur, toties morbus saluari præsidio concessit: quo ad ex integro depulsus est. Idē auctor est: quod halitus ex melāthio (quā nigellam dicunt) calefacto per rarū linthēū susceptus, catarrhos & defluxiones omnes medicatur. affirmat præterea quod si ex lana aut ex ijs tomicibus quæ in marina purpura habentur: filamētum quo cum uipera fuerit straugulata, suspendatur iugulo, quod ad tonsillas & gutturis orisq; uitia singulari quadam & incredibili potestate prodest. asserit itē quod folia quercus uulneri emplāstri uice apposita, probe conglutināt plagā, quod & ipsum de dracontio herba serpentis modo maculis interstitinēta asseuerat, uerum de hac illud peculiare etiā adijcit, quod si ex ea caseus musteus recensue inuoluatur, non cōcipiet putrorē propter immodicā siccitatem. Ex pulegio etiā cutem ulcerari refert, si ex eo particula diutius confricentur.

De quibusdam sanitati redditis, cerebro & corde uulneratis

Galenus cum qui cerebri uentres fuerat uulneratus, sanitati restitūtū, Smyrnæ se conspexisse narrat, histrionis quoq; filium cui cor fuerat denudatū, nullaq; tunica ambiente uestitum, a se curatum cōualuisse, nulla esse corda in quibus os nō habeatur, quāuis medici Romæ in elephantino corde non potuerunt deprehendere, quod tamē uel ampla magnitudine esset, ut plebei admirarētur, si tantum cum esset: medicos potuisset latere.

Qui leuius ferant uim morbi.

Medicorum quibus hæc curæ fuit inquirere, est experientia cōprobatum, eos leuius ferre uim morbi, qui per initia mensis decubuerint, neminemq; uel cōclamatū iā & deploratū ascēdente Luna posse uitam cū morte cōmutare, quoniam sideris uiuificus calor iuuat ægrum, at que eandem ob causam multo plures noctu quā inter diu perire, quia tunc Sol uirtutes & facultates omnes conferuet.

De speculis cauis.

Non nouū speculis cauis ignē accendi, si ad Solis radios obuertantur, atq; eiusce rei causas apud perspectiuos uidere est. atq; hac arte Archimedes hostiū carinas incēdio affecisse fertur. Sed & si uitreū quodcūq; uas aqua impleueris, eiusq; oscillū ad Solē direxeris, ex aduerso uasis ignē succēdes, si stipulā aut aridū quodcūq; quod flammam suscipiat, admoueas.

De carnibus agninis.

Verrous arabs inter philosophos præclari nominis, inter medicos non contēendus, post gallinaceas & hœdinas, carnes agnorum prætulit, & præcipue in terris calentibus, & ad austrum uergentibus, quoniam ibi earum superflua humiditas depascatur ab aeris calore, uicinas autem quãuis ab hœdinis in eo superentur, quod illæ meliores generēt humores: præstare tamen, quod non habeant eam uisciditatem, & ueluti mucorem quem hœdorū carnes dum coquuntur habere constat. Idem auctor scribit optimum esse modum abstergendi margaritas si exhibeantur deuorandæ pullis columbinis, atque mox iugulētur, ne plus detrahant, quam oportet, quod quum calorem in uentriculis eorum contētum non modicum: sed ualētem redarguat, dubitauit in ea re, cum columbas nec bilem nec uesticam eius receptricem habere auctores tradant. ad hæc arculis inclusas, ubi externū aerē nō possent trahere, uiuere uel per diē, & amplius eas posse adnimauari, quod si in illis tātus calor ugeret, non potuissent tātō tēpore sine maiori respiratiōe perstare. De multis in quibus attrahēdi facultas mirabilis esse demōstratur.

Rustici inquit Galenus, in Asia terra unde nos sumus, quādo frumēta recēter ab area collecta, ad diuitū dominorū horrea carpētis deuehūt, solēt intra triticū ollā aqua plenā clāculū recōdere, quo attracto paulisper humore augeatur, & in maiore molē proficiat, & grauius euadat. Hac itē fraude ij uti dicūtur, qui circa lanas uēdēdas uersātur, atq; ut uellera plus præpōderēt, hydriā cātharūue aquarū itra recōdere, quasilla facile imbibūt, ut pote arida, & sicca. Sed & hoc q̄ uerum sit nō ausim affirmare, aut nāq; uillicos, quo mella in cadis multiplicēt, carniū rusta portionesq; magnas in uasa, quibus mel cōtinetur, immittere, quæ tēpore nō adeo magno, in mel cōuertātur, atq; liquefiāt. Illud profecto meretur admirationē, argēteas pateras, auro incrustatas, deauratasq; trahere ad se diuturnitate aurū, quod tamē periti artifices nobili aquæ quam fortē uocāt, nec multū ueteri inuēto, quæ ex nitro alumineq; cremato ignibus cōficitur, secernere nouerūt. huius nāq; uis & uehemētia argētū, ut nō probe in uitrea ampulla internoscas, in liquorē soluitur, qui tamē postea cogatur, & in naturā redeat, auri uero ramēta subsident. Hoc mirum magis est, cū argētum nullam fungositatē, aut spatia uacua obtinere appareat, ad quæ aurū cōuellatur. De destillatione aquæ ardētis.

Hymystæ certe omnes contendunt, unoq; ore pronunciant, quintam essentiam, & aquam ardentem (quam uocāt) posito ad Solē uase ad eam rem accommodato, & diligentissime obstructo, quod merum habeat, destillari ubi diu fuerit insolatam: diuinasque atque cælestes in tuēda sanitate possidere uirtutes affirmant. ad eā rem (si uera dicunt) feruētissimo So

le ego opus esse crederem, qualis per dies uiget, quibus cælum sidere excandescit, quod tunc difficile incredibile esse desinet, si credamus, oua apud Tagum & Lybicis in barenis torreri, ubi Sol inferbuit, uel in Balearicis Scytharum Nomadum fundis, ubi diutius agitauerint, manuque cōgirauerint, excussarū sagittarū plūbeā cuspidē-
 citatū ob motū igniri, quod nonnulli auctores prodiderunt. De oculis.

Ut in oculis tres tunicae amphiblistroides, id est reti similis quae postre-
 mum locū tenet, & a neruo optico, & cerebro deducto dilatatoq; ortū
 habet. Est & rhagoides acino uuae similis, nempe exteriū leuis exacte,
 at quā interiora respicit, fungosa, sicut granulū uuae, in huius medio est
 foramen (quod pupillam dicimus) & haec a tenui cerebri operiente meninge dedu-
 citur. Est & ceratoides lucens, & transplendens ut cornu, quae sua soliditate obstan-
 tia prohibet, quae nocere potuissent. Est & mirandus pupillae colos ad fuscum, &
 uiridem accedens, ut lassus legendo uisus recrearetur. nam & tales nos potissimum
 querimus colores, & ante oculos apponimus, si quando scribendo litteras minutissi-
 mas, aut rem albā nimis, aut splendore exuperantē intuētes laboramus. haec ultima tu-
 nica a cerebri crassa membrana generationem sortita est. Sūt & tres humores ijsce
 tunicis contenti, hyaloides uitrum consistentia referens, a quo chrystalloides humidū
 alitur. hoc nāq; humor quidam est astricto gelu non dissimilis, in hoc fit uisio, dedu-
 cto per neruos opticos spiritu ad uidendi functiones accōmodato, ubi ad ipsum rerū
 sensilium simulacra perucnerunt, eius uero figura lenti aut disco propior est, unde a
 Graecis (quibus nihil non fuit curae) phacoides & discoides dicta est. Deniq; inter
 humorē chrystallinū & corneā humor est ouorū albo similis Ooides dictus, interfu-
 sus ad hoc, ut continenter aspergeret, & humectaret humidum chrystallo simile, ne il-
 li aliquid exiccatione decederet. De oleo ex auellana Indica.

Quosdam ex India profectos ad nos huc mihi conuenire licuit, qui affir-
 mare nō dubitarent, & pro mēdaciissimis si ita nō esset haberi non recu-
 sarēt, fœminas esse in Indica regione quae quāuis senilē iam, & proue-
 ctā agant aetate, puellares tamē nō excessisse annos uideri possunt, adeo
 conspicuo nitidoq; & relucente corpore, ut nulla illis ruga faciem, uel reliquum cor-
 pus exaret, hoc illas fabrefacere aiunt, indentes se in dolium plenum oleo ex auellana
 Indica (quam cocum nobis appellare moris est) quod desiccandi uim habet, manere
 namque ibidem per spatium triginta dierum, ibique & capere cibos, & somnos ca-
 pite reclinato accersere, quod quamq; fieri posse non dubitem, mortem tamē afferre
 celeriorē existimo, exhausto, & absupto humido, quo mediāte uitā cōstat prolōgari.

De uestibus quae arserunt.

Hippocrat

Hippocrates testatur libro de natura pueri, uesles compressas tantum concepiſſe calorem, ut ardeſcerent. columbinum quoque ſtercus ubi putuiſſet, ſponte ſua arſiſſe, ædibusque cõmuniſſe incendium, ut magno discrimini appropinquarent, à ſe uſum Galenus tradit.

De camelis.

Camelos & elephantos aquam non bibere, niſi prius perturbauerint, Ariſto- teles auctor eſt, ideo hoc facere ſcribunt: quia in pura & limpida aqua faciem ſuam intueantur, quam metuant. De uictu, & cõtinentia, & ualitudine Galeni.

Scribit Galenus ſe ubi uigeſimum octauũ peregiſſet annum, per totum uitæ ſpatium quod longiſſimum ſortitus eſt, à fructibus omnibus autũ- nalibus, & æſtiuis recentibus præter quàm à ficibus & uuis præma- turis abſtinuiſſe, atque ob eam cauſam nullo morbo fuiſſe unquam cor- reptum, præter quam diaria ex fatigatione & labore nimio, quam & potuiſſet ef- fugere: ſi tuẽdæ ualeitudinis integram rationem habere uoliſſet, corpus uero adeo à prauis ſuccis & plenitudine purum habuiſſe, ut percuffus in aliquibus corporis parti- bus, ubi alij inflammationibus capi conſueuerunt, aut ex alto delapſus, nullum tumo- rem membrum contraxerit. Verũ hæc & alia multum maiora de tãto auctore, per quem ſtamus, credere libet. De morſis à cane rabido.

Quos canis rabidus momordit, non ſtatim ſentire malum, aut in rabiem, & in furorem agi, ſed quosdam poſt ſex meſes, quosdam poſt annum, quosdam tardius, norunt omnes, qui libros medicorum legerunt. Illud exploratiſſimum eſt, & à nullo non traditum, tum demum hoc fieri ma- lum incurabile, quando aquam ſic affecti pauere ceperint, (quam paſſionem hydro- phobiã Græci uocãt) aut ſi aſſidue in ſpeculo faciẽ ſuã cõtẽplari uelint. Sed quam ob cauſam limphas tantopere fugiant: quæ ſitum non iniuria, à ſummis medicorum eſt. Ruphus Epheſius in cauſa ſiccitatẽ eſſe putat immodicam, in quã cum cor- poris tẽperatura fuerit cõmutata, ſimilia appetat, quæ uero talia nõ ſunt, odio habeat. Sunt qui dicunt, ideo hoc cõtingere, quoniã in aqua canem eſſe imaginentur, alij uero eos qui ſic affici- untur, inteſtina canis in aquis uidere affirmãt. ſed tamẽ & ſpecula, & quodcunq; leue corpus, quod repercuſſũ faciat, nõ minus q̃ la- ticeos liquores perhorreſcunt.

F I N I S.

bb ij

ANTO

ANTONIVS LODOVICVS IOAN:
NI DE BARROS. S.

Nunxisti mihi domine nuperis diebus, ut tibi quæ de pudore, impudentia, ueritate, mēdatio, apud priscos scriptores exempla: uel apothegmata relata reperiſſem, breui tibi ſyntaxi complecterer. Suscepi id munus libentiſſime, tum quia nihil tu iubere potes, quod mihi licitum ſit non recipere, tum uero quia de moribus aliquid omnino dicendum erat, in quam materiam perinde ac in ameniſſimum diuerſorium, animo ex-
patiari libebat. Cæteræ namque ſcientiæ nudam rerum præſtant cognitionem, & in ſimplici entium contemplatione acquieſcunt, animam uero nihil reddunt meliorem. unde Alexander cum optimus tibicen prædicaretur Iſmenias, at malus uir eſt inquit. Sed uero moralis facultas qualiter uiuendum eſt docet, & qualiter nos gerere cum hominibus oporteat, ſi modo hominis cognomentum mereri debeamus, quem non adeo ab humo dictum, quæ quod hominū, hoc eſt ſimul in congregatione, & ſocietate uiuat, & politicum urbanumque ſit animal, (ut inquit Ariſtoteles) doctiſſimi uiri uoluerūt. Nec enim bene uiuere quenquæ, aut recte agere ad ſcipſum multum eſt, ſed ad alium, cum nullus ſibi ipſi mentiatur, nullus uel pudorem, uel contrarium ſolus agitans ex ſcipſo concipiat. Eſt itaque hæc pertractatio iuuenibus bonæ indolis, ſed tamen labilis: & facili pede ad libidinem, & uitiâ fluitâtis, ut illi. cum hic exēplis grauiſſimorū hominū agetur, quæ hic frequētia afferemus, quæ que maximam (aut ego nihil ſentio) ad mouendos & incitandos animos uim habent, longeque maiorem, quàm pigra ulla ac ſignia philoſophorum præcepta, quæ ipſi per ocium, non qualiter unquam fiat: ſed qualiter ipſi frigide ac algioſe ſomniant, in ſcholis, in angulis exbedrarum, ad duos aut ad ſummum tres omnium ignaros adoleſcentes cōmētantur. cū hic (inquam) doceantur, & pudorem ſeruare, qui cuſtos eſt optimus, & pedagogus præclarus iuuentutis, & non mentiri, nec fallere, nec ſeducere diſcant, quod ubi fecerint, nullum periculum eſt, quin & ipſi in optimos ac incorruptos uiros euadant, ac cum alijs abſque dolo malo, ſed ſimplices, & innoxij, ac boni uiri merito appellandi conuerſentur. Et meo ſane iudicio illi felici calle inceſſerunt, qui uitiâ & uirtutes aliorum in hiſtoria, tanquam in ſpeculo contemplantes, & minori periculo cauere uitiâ, & efficaciſſimo exemplo, ad illorum res egregie geſtas emulandas animari, & mox ad illorum exemplar normamque, quos admirantur, uitam dirigere potuerunt. Ergo deinceps quod nobis propoſi-

tum

tum est: urgebimus negocium, non tam multitudine ac copia exemplorum, quam celeritate, tibi nos placituros ire sperantes. Prius itaque aliqua quæ philosophi de pudore senserunt, apponemus: deinde uero eius parentes si quos inuenire poterimus reddemus. ultimo exempla, ac gnomas non omnes, sed quæ mihi præstantissimæ uidebuntur, recensere conabimur. atque hunc ordinem in cæteris seruabimus: quoad possimus, de singulisque ea dicemus, non quæ præsens lectio (nam id infinitum, & maximi esset laboris) sed quæ libros Græcorum olim lectitanti, frequens lectio nobis suppeditauit, & pertinax memoria retinuit. De cæteris quæ nos præterfluxerunt bonus ueniã dabis. Porro omnia hæc quàm breuissime potero, ac tanquã per capita nitar explicare, ut non tam ignaros docere uidear, quàm scientibus memoriæ quoddam facere compendium. Sed & occupationibus tuis parcendum erat: in commune bonum. ut cum multa legere non posses, haberes tamen unde pauca citra fastidium decerperes, & sitim auidissimam quam erga litteras habes: extingueres. Nam quamuis tū regum, tū reipublicæ negocia tuis humeris incumbant, tot tamen & legisti, & scripsisti naturaliquam quadam mentis adiutus acie, ut legentibus occasionem inquirendi tribuas, quando homini tam occupato, & tantis curis districto, isthæc tam concinna, tam docta scribere uacauit.

sed iam hinc non absur-
de exordium su-
memus.

ANTONII LODOVICI MEDICI
OLYSSIPPONENSIS, DE PVDORE
LIBER VNVS.

PHILOSOPHI VETERES MENTIS QUATUOR affectiones posuerunt, quæ bonū uel malum respiciunt, gaudiū scilicet, & tristitiam, in malo, & bono præsentem, spem, & timorē, de bono, uel malo, quod aliquis consecuturum esse se, uel incursum credit. Vt ergo de pudore dicere incipiamus (ut Græcis, & Platoni imprimis placitum scio) pudor nihil aliud est, quàm timor iustæ reprehensionis.

ANTONII LODOVICI MEDICI.

Thomas uero distinxit inter pudorem, & erubescenciam, nam hanc ait esse, cum quis facturus aliquam turpitudinem, quam nollet sciri, credit tamen q̄ sciatur. pudorem autem tum contingere, quando quis quod fecit malum: existimat ab eo quem reueretur, cognitum uel deprehensum esse. Illud tamen non est dubium, q̄ uterq̄ horum timet aliquam ignominiam, uel dedecus, uel irrisionē, quæ in futuro ob malum patratum sibi superueniat. Certum item est q̄ non erubesceret, uel pudore afficeretur aliquis, nisi malum à se commissum alteri compertum esse cognosceret. Hinc pueri & cæci sunt impudētiores (ut Aristoteles auctor est), alteri ab ætatē nō possunt percipere, quid turpe, quid inonestum sit, alteri uero ob organi læsionem non cernunt suam turpitudinem ab alijs uideri. Vt enim Plinius libro undecimo inquit: in oculis animus inhabitat, & apud grauisimos scriptores dicuntur impudentes pudorem ex oculis proieciisse, uel abrasisse. Porro ut medicorum princeps Galenus auctor est, multum interest inter processum, & principium pudoris. inter principia enim sicut in metu, calor & sanguis cum spiritibus interiora petunt, & in ima corporis se recipiunt, at uero ultimo genæ rubore complentur. (nāq̄ in ijs tanquam in sedibus pudor, ruborq̄ ostenduntur) & facies tota induit pudorem, atque rubet. Sed quam ob causam rubeant quos pudet, nō iniuria dubitatum à summis philosophis est. alij id putant fieri, natura sanguinem tanq̄ uelum quoddam prætendente, sicut nos manus solemus ante faciem pudore suffusi anteponere, ne circumspiciamur. alij uero dixerūt, sanguinem in occursum melioris tanq̄ reuerētiā illaturum foras exire, neq̄ enim (aiunt) semper uel soli illi erubescunt, qui alicuius turpitudinis sibi sunt conscij, sed & illi quoque qui coram aliquo, honore, uel ob dignitatem, uel ob ætatem dignissimo homine sunt constituti. sic & portas ciuitatis ingressuro regi, festinant ad excipiendum ante fores: primates debitum honorem cognitari. Sic qui gaudent, rubēt: exeunte calore, & diffundente se anima in occursum eius, quod uoluptificum indicant. Medici uero & qui rationi propiora sunt locuti asserunt id esse naturale, & peculiare naturæ opus, q̄ ubicunq̄ & in quacūq̄ corporis partem, quæ aliquo pacto afficiatur, protinus in auxilium illuc quous sæpe noceat, sanguinem, & innatum calorem emittat. Sic ubi ilia timore quatiuntur, mox ora pallore occupantur, & aluus aliquibus subijt: calore in præsidium cordis intus recepto, & soluente concretos aliquos hūores. Ita si manus, si pes doleat, cōfestim illuc natura suis auxiliaribus copijs accurrit. Sic qui pedem, uel digitum minimum lapidi offenderunt, quandoq̄ hęc ob causam inguinum tumores (quos bubonas dicūt) patiuntur. Ad eum modū euenire in pudore, fusso per cutem faciei quæ est tenuissima, sanguine: non est dubitandū. Iratis quidem præcipue oculi, pudibundis autem aurium extremæ particulæ dependentes,

dentes, & sanguine cassæ rubescunt. In illis calor ad deffensionem paratus, oculos ar-
 cem corporis occupat, tanq̃ inde prouisurus, & melius cum hoste profligaturus, at
 in ijs quos pudet, cum imparem se uideat, quominus possit crimen diluere, uel reprehē-
 sionem uitare, subterfugit in partes posteriores, & cypselidas, hoc est aurium pin-
 nulas exangues rubore inficit. Hinc non malum, nec contemnendum signum eius qui
 furtum commiserit, ruborem aurium *Aristo.* iudicauit, perstante nec quicq̃ per-
 mutato, in ijs qui culpæ sunt immunes: genuino calore. Abscondunt autem faciem,
 & conuiuent, occluduntque oculos, qui pudore tenentur, quoniam (ut dixi) nolunt se
 ab alijs uideri. Hinc & perfricant uultum, quia cauent nequis in eis subnotet pudo-
 rem: quare & impudentes, os uel faciem perfricare dicuntur. Non obscurum quoq̃
 est inter tot animantium genera, nullum præter hominem pudescere, qui & mortuus
 quoq̃ pudorem seruare, & prospicere dignoscitur. Cõstat (inquit *Plinius*) uirorũ
 cadauera supina fluitare, prona fœminarũ, tanq̃ pudori defunctorum parcente na-
 tura, honestius enim muliebria occultantur q̃ nates. *Pygmeos* autem *spithamæos* il-
 los *gruum* depopulatores non esse homines doctissimi uiri uoluerunt, quoniam non
 uerecundentur de turpi, nec glorientur de honesto, quod homini maxime propriũ cre-
 diderũt. *Aristoteles* cum mores animalium uarios numeraret: anserem peculiariter
 cautum, & uerecundum uocauit. sed cum nullum argumentum afferat, quo hoc com-
 probetur, eadem facilitate qua asseritur, uideo posse negari. An quoniam a coitu se
 aquis ingurgitant: sed quis in hoc sensus, uel probatio pudoris? Ego sane uel pauo-
 nem potius uerecundum (si aliquod animal hac in parte appellare oporteat) dix-
 rim: qui cũ caudæ pulchritudine gloriatur, & gemmâtes aduerso *Soli* colores expã-
 dat, & umbræ repercussum reliquis faciat, qui in opaco clarius micant, & eos maxi-
 me in aceruum cõtrahat, atque ostentet oculos, quos laudari cernit: idem cauda amif-
 sa, annua uiciissitudine pudibundus atque mœrens quærît latebram, nec exire susti-
 net, donec renascatur: sed folijs arborum opertus delitescit. *Elephantum* quoque re-
 censerem, quos ob pudorem nunquam nisi in abdito coire: nec ulla nosse adulteria, sed
 inedia aliquando mortẽ ignominia prætulisse, uictosque uocem fugere uictoris gra-
 uissimi auctores tradiderũt. Vel camelos item pudibundos potius dicere quis posset,
 qui matres nunq̃ superueniũt suas (ut *Aristoteles* refert) sed inter eos quis camela-
 rium morsu interemerit: q̃ eum matri operta admisisset. Vel equum, quis in hunc nũ-
 merum referat, qui ubi faciem matris detectam agnouit, cum qua imprudens obue-
 lata coierat, fugã properarit, & se præcipitem actum interemerit. *Serpentem* quo-
 que tradit *Oppianus*, ubi uirus quod semper in ore gerit, amiserit, quod cũ *murena*
 concubiturus alicubi occultarat, atque reliquerat, ut mitis ad connubia accederet,
 mox

mox ueneno non inueto, quod forte uiator aqua diluerit, atque pedibus prosciderit, corpus ad lapidē impactum discerpere, quoniam imbellem: & expertem armorum quibus fidebat, serpentem se esse pudeat. Vergilius item taurum, qui infeliciter pro iuuenca formosa dimicavit, in siluas abire uictum: & ignotis oris exulare, regnisque excedere auitis, multa gementem ignominiam: & plagas superbi uictoris comeminit. Sed non ita proprie isthæc animalia pudescere dicuntur, quum uel humanis similes aliquos affectus in eis deprehendamus, sicut nec simia quum hominem ridicule exprimere, & emulari studet, homo dicitur: sed hominis emulatrix, in quo primo & principaliter misericordia, amor, ira, dolor, & omne denique affectuum agmen dominatur. Quid enim (ut hominis præ cæteris animalibus pudorem conuincamus) referamus hic Persam illum: qui rogatus ab Alexandro, maluit ad supplicium duci, quæ pudore affici, si sagittam per annulum non immisisset: morique antea præoptauit, quæ gloriæ & nominis quod apud homines habebat, indignus uideri? aut quid puerum illum Laconem hic laudare opus sit? qui cum catulum surripisset, & sub pallio diligenter occultaret, quamuis uentrem unguibus discerperetur à cane, & dentibus morderetur: pertinaciter tamen retinuit, & immori uoluit pudore ne male & non diligenter fuisse furatus deprehenderetur, quod illis honori datur, contraque arguitur, & uerberatur captus, quoniam pigre & inartificiose uideatur furari. Illud uero aduertendum est: ita comparatum natura esse, ut pudore afficiamur magis erga parètes, & nobiliores uiros, quæ erga eos qui nobis sunt inferiores. Sic iuuenes qui aliqua peccata commiserunt: cum fratribus quidem libenter conuersantur, à parentibus uero pudescunt & aufugiunt: quo exemplo usum esse Dionysium tyrannum accepimus, cum diceret se Corinthum metropolim reueritum, in Leucade colonia suauius habitare. Quoniam uero dixi nos propter meliores nobis pudescere, sicuti contingit cum quempiam aut regem, aut uirum auctoritate, & ætate præstantem sumus collocuturi, hinc (ut opinor) natura eius qui nephariam aliquam rem, & turpem patrauit: uultum pudore conuestit, ut ostendat eum, qui turpitudinem coram quocumque exercuerit, quicumque demum is sit, eo longe uiliorem esse factum: & ideo tanquam meliori assurgere debere, ut qui sit coram digniori constitutus. Et uere indignissimus quisque efficitur, & uilissimus, mox ubi peccato aliquo se polluit, atque maculauit. quod sane uoluisse Priscos illos theologos Platonem, atque Timæum certo certius est, dum uitiosorum hominum post mortem animas: in belluarum corpora transire asseuerarunt. Si enim timidos in muliebri corpore uitam acturos, homicidas ob turpissimam lucrum in færinam naturam transmütandos, salaces in suillo corpore uicturos, leues & superbos in uolucres, ignauos & ociosos in pisces post obitum per transanimationem (quæ metempsychosis

metempsychosin dicunt, fore transmigraturos non aliunde sunt opinati, quàm quia mali & turpes hoïes: in uitia delabentes, ijs simillimi efficiuntur feris, uel animantibus quorum mores emulantur. Timore percussus es, lepius euasisti, forma gloriaris: pauonem te dicemus, si auarus: quid nisi lupus? si uino madidus totos dies obdormiscis: quid nisi uitulus marinus es? aut piscis ille (quem hemerocoetum & interdum cubet Oppianus uocat) qui solidum diem in arenis stertit, noctuque dumtaxat excitatur: adeoque satietatem & modum cibi non nouit, ut prius non desistat, quàm mediâ illi aluus disrumpatur? Et profecto sicut nec plantas cortex facit, sed insensibilitas. nec iumenta corium aut tergum durius, sed brutalis & ratione carens anima constituit. nec cælum orbis rotunditas, & sphericitas (quam omnium figurarum pulcherrimam existimat Plato) sed recta ratio diffinit. neque angelum sequestratio à corpore: sed spiritalis intelligentia determinat, ita hominem non forma uel figura, sed usus rationis efficit, atque cæteris circumscriptis, hoc uno dumtaxat censendus est. Verum ut redeamus illuc unde pedem retulimus, illud quoque inter ea quæ de pudore diximus: notandum censemus, quòd amantes eos quos amant, & amati à quibus amantur, maxime reuereri in turpibus solent. atque hinc cauere ab omni uicio studet, quo minus in dedecus uel foeditatē aliquam profluxisse conspiciantur. Sic illud incudum & memorabile refertur, quod cum quidam communi iure belli admoto telo ab hoste esset transuerberandus, præcor dixerit heus tu, ut per pectus adigas ense: ne cum me mortuum meus dilectus conspexerit, tergo uulneratum, atque confossum erubescat. Atque hinc cum ioco dixisse Pammenem quendam serunt, non esse cõuenientē atierum compositorem Nestorem Homeri, qui Græcos iusserit, ut secundum cognationes & tribus, in turmas disponerentur, quo tribus (inquit) tribubus, cognationes cognationibus opem ferant atque succurrant. cum oportuisset amatorem apud amatum collocare, contribules enim contribulium, & affinium non multam habere rationē in aduersis, at uero phalangē quæ ex amatoria amicitia fuerit in armoniã reducta & conglutinata, hanc indissolubilem esse, & infragilem, quãdo ij quidem pro amore quo erga amatos ardent, illi autem pudore ob amantes affecti, fortiter, & in mutuum auxiliũ alteri pro alteris in difficultatibus sane perstiterint. Iocum itē scribunt cum ab Hercule amaretur: illius certaminum atque laborũ fuisse participem, semperque illius lateri inhaerentem gesta sse scutum, ad cuius sepulchrum sua quoque ætate amatos, & amatores mutua fide se obstringere atque obligare Aristoteles refert. Et profecto si Platonem non contēnimus, qui amantem, diuinum, & sacro furore percitum amicum uocauit, non parentes iuncticum gnatis, non amici sociati, non denique quæcũque alia sanguinis necessitudo aut debitum, in bello, immo in omni totius uitæ.

ANTO. LOD. MEDICI OLYSSIPPO.

uitæ cōditione tantum ualet, quantum ex mutuo se amantibus, quædam consors facta cōiugatio. Dissidēt sæpe & irati sunt cū parētibus filij: nō cōuenit semper inter uicinos, si negocium aliquod festinatione egens incumbat, prius (ut inquit Hesiodus) cinxisse se uolēt affines. si dira urgeat necessitas: si periculum sit capitæ adedūm, fuga sibi cōsulent amici. At qui efficaciter amat (quem ab amico distinguens appello) quamuis dolor uisceribus accesserit, firmiter persistit: ne ante se, cuius ignibus uritur, uideat periturum. Non satis: immo parum est, amicum esse. Si exilium, si egestatem, si proscriptionem, si tormenta per singulos artus excogitata, si gladiū impendentem iugulo, si uitam deniq; morte finiendam, ante oculos statuas: amicitia cedit, amor perseverat: qui quoniam uehementissimus est (nam aliter nō esset amor) pericula quæ subeunda sunt, oīa putat iocunda. Quid enim pericles? facere me (inquit) pro amico oportet: sed usque ad aras. Quid Cleopatra quæ egrum Antonij animum suis amoribus liquefecerat? cum multa & prope infinita sint mihi mala (inquit) nullum ita graue ac durum mihi est, q̄ breue hoc tempus, in quo sine te miseræ uixi. Quid Thysses exitum repetam, supra proprium amantem peremptæ? quid Alcibiadem amicæ pallio uulneribus confossum coopertum? quid Alcestem (cuius meminit Plato) quæ sola pro uiro uoluit occūbere, cū tamen ei pater & mater essent, hoc uno exemplo abunde testata, quantum ob amorem quem erga maritū haberet, parentes alienos putaret: & solo tantum nomine ad filiam attinentes: uirum uero tam impense fuerit prosecuta, ut & homines eam æternis præconijs tollerent, & dij sibi præmijs immortalibus donandam censuerint. Et sane nullæ sufficerent chartæ si cōmemorare hic aut recensere accuratius uellem: eos qui amore uicti, admiranda toti orbi factiora fecerunt. Nam quis nescit quæ Christi fideles, lassatas tormentorum manus superantes, pro fidei defensione subire non sunt ueriti: incensi atque flagrantés charitate diuina, & fortitudine mortem contemnendi, ne legem dei uiolarent? Quid item coegit primū illum apud Chaldæos unius dei cognitorem Abrabamum, unius nati parentem, ut quem solum habebat in senectute genitum, multis annorumque plurimorum precibus expetitur: libenter in holocaustum duceret, ignibusq; superimponeret, iā iā mactaturus: ut suo cruore perinde atq; oleo, sacros illos ignes foueret? nisi ingēs cupiditas, & obnixus amor in deum, cui quia sic seruum suū probare quem elegerat, qui primus nomē dei elion inuocaret, placitum esse certo sciebat, nō dubitauit seruum fidelis: suum pignus immolare, quo dei amorem paternis affectibus præponeret. Neque enim est quisq; tam malus, (ut diuinus inquit Plato) quē nō ipse amor lymphaticum (ut ita dixerim) & diuino furore percitum ad uirtutem faciat. Et quod Homerus dicebat, deum aliquibus robur inspirare, & uires, hoc indubitato

dubitato amor amantibus præstat. Hinc altius Plato prouectus: nõ dubitauit dicere, quòd si qua ratione fieri posset: ut ciuitas aliqua ex amantibus & amatis, aut exercitus conderetur, ea esset urbs immortalis, & tam pace quàm bello florentissima, & illa esset inuictissima, & insuperabilis aties. Verum quoniam nos nunquam melius, quàm ipse poterimus, quid senserit explicare, ideo præstiterit forsam, totam eius dictionem, quam ex symposio traduxi, hic apponere: quibus ne per somnium quidem accedere propius ad eloquentiam eius & dicendi sublimitatem possimus. Asero (inquit) uirum si quis amat, hunc in turpitudine deprehensum, quia aut commiserit rem turpem, aut iniuriam passus nõ propulsauerit, & fuerit ultus ob pauiditatem, nõ adeo patre uiso, aut amicis, aut alio denique quocunque erubescere, & graui dolore tangi, quàm si suas delicias conspexerit. hoc & id ipsum amatum pati uidemus. nam insigniter suos amatores reuerentur, & coram ipsis constituti pudescunt, si quòd in turpi re aliqua fuerint. Si quidem igitur aliqua industria & machinatione fiat, ut ciuitas aliqua constitueretur, aut exercitus ex amatoribus, & iuuenibus amatis, non est ut melius suam ipsorum patriam habitare possint, nec aliter commodius suis rebus consuluerint. nam & ab omnibus turpitudinibus abstinerent, & mutua contentione alteri alteros tueri, & amore superare contenderent. Et hij si quidem iuncti & coalterni pugnauerint, uicerint illi quidem quauis pauci (ut ita dixerim) omnes homines, si contra ex aduerso sistantur. Vir quippe amator, aut ordines deseruisse, aut arma turpiter abiicisse, magis à cunctis hominibus conspici, quàm ab amatis præeligeret. nec quisquam erit, qui aut relinquere pusionem amatum, aut nõ festino auxilio periclitanti succurrere sustineat. hæc Plato cum multis alijs quæ diuino ore, atque pectore per totum dialogum philosophatur. Sed & Pelopidas sacram quædam cohortem duxisse dicitur, ex hoc hominum genere constantem, cum qua fortissima belli edidit exempla, ut dux magni nominis putaretur. Porro (ut Plutarchus auctor iuratissimus est) Laædamoniorum legislatores, gæti suæ animos ut nimium ferinos, & animosos, & incòtinentes, uolentes à pueris mox diluere, atque remittere, & ueluti humectare, cum tibias tam serijs quàm ludicris in rebus induxerunt: illis maximos defferentes honores, & prælationes, qui elegantius cæteris canere: & ad lyram modos facere didicissent, tum uero multum & splendidum amorem in certaminibus immiscentes, innutruerunt, còtemperantes iuuenum mores. Nec hæc dumtaxat contenti fecisse, deam ex Marte & Venere quam fingunt poetæ congregientibus genitam, in urbis patronam adaptauerunt, quoniam ubi pugnarum bellorumque studia còueniunt simul cū suadela & gratijs coniuncta, ibi diligentissima & ornatissima politia conficitur, ubi omnia secundum armoniam procedant, atque ex eo tempore sacra quædam cohors ex uiris quadringentis

ANTO. LOD. MEDICI OLYSSIPPO.

dringentis electis fuit constituta, quorum alteri amatores erant, alteri amati, quæ usque ad pugnam, quam post longa annorum curricula in Chæronæa infelicitè & improspere gessit, inuicta perstitisse dicitur, quos ubi adinuicem permixtos, & nullum tergo uulnus habentes, sed omnes sarissis obuios, in angustiis armis procedentes, contra innumera hostium millia, transfixos uidiſſet, illachrymaſſe, & dixiſſe fertur. O male pereant illi, qui hos quid aut pati, aut facere turpe putant. Namque illi nõ solum corporum, sed & animorum erant amatores. nec enim ego eum dixerim amare, qui solum ut corporis pudorem atq; florem puellæ quam amat, aut puſionis decerpit, amare se simulat. Et sane quemadmodum equi citius cum curribus, q̄ secundum seipsos impulsi currunt, & stadium peragunt, non quia sic magis aerẽ diuidat multitudine & curruũ accessione cõfractũ, sed quoniã eorũ animos incendit mutua adinuicem cõtentio, & uincendi cupido, quæ miros quosdam aculeos & stimulos illis ingenerat, ut semper præcedentibus instent. sic & boni uiri cum pulchrarum rerum sibi uicissim zelum obtinēt, ut illissimi in cõmune opus: & ad omne facinus præclarum conficiendum promptissimi sunt, si in unum ueniant. Quapropter & statuarij qui nudos sæpe reges, atq; deos honoris gratia cõfingūt, amorem quoque nudum efformant, haud male: ut qui indicare uelint ad apertum illud uirtutis atque mentis amatiũ, extra omne clancularium uitiũ, extra omnem fucum atq; tectorium existere. Sed quoniam iam de pudore differuimus, aliqua quoad breuibus fieri possit, exempla & ueterum de eo sententias referamus, qui adeo pudorem suspexerunt, ut ad hunc modum Euripides diceret. O ueneranda uerecundia, utinam omnibus hominibus assistens impudentiã ex animis extulisses. & rursus uolo (inquit) pauca quædam dicere, nõ multũ genas, atque supercilia impudẽter attollens, sed sobria loquar, ut fratrem decet. uir namq; bonus, bonum reuereri solet: & mox. pudor in oculis suboritur ó gnate. & Agathon dicebat. Cum iniurium me esse puto, faciem animorum pudescens uidere non sustineo. sed & Theognis ita insit. Nullũ thesaurum pudore meliorẽ intus in penu repones, quem optimis uiris Cyrne exhibueris. Stasimus autem poeta ita extulit.

Nam qua parte pauor, quoque est pudor additus illi.

Contra quem sic Plato (ut Euthyphron auctor est) scripsit. Multi (inquit) uidetur morbos, egestates, & alia id genus timere, sed nequicq; hæc ipsa reuereri: quæ timent. An non tibi ita uidetur? mihi quidem sane. quare ita potius inuertendum est.

Nam qua parte pudor, quoque est pauor additus illi.

Neque enim quisq; est, qui si de aliqua re pudescat, atq; reueretur: qui non simul timeat, atque metuat improbitatis opinionem. Omnis igitur quem pudet, metuit: nõ ta-